

(PŘEDNÁŠKA NA FILOSOFICKÉ FAKULTĚ KARLOVY UNIVERSITY V PRAZE,
20. BŘEZNA 1968.)

"Přátelé Chaosu vděčili za mnohé ze svých úspěchů Chaosu a chtěli se mu od-
vděčit. Poradili se a došli k závěru. Zjistili, že Chaos nemá žádné smyslové orgány,
jimiž by se mohl určovat vnější svět. Jednoho dne mu tedy dali oči, druhého dne
nos a za týden skončili dílo přetvoření Chaosu v čitelnou osobnost, jakou byli oni
sami. Zatímco si navzájem blahopřáli k úspěchu, Chaos zemřel."
Chuang-tse, III. století před našim letopočtem.

HLAVOU PROTI ZDI

I. Paradoxy reality

1. Přátelé chaosu, kteří poladstují chaos, ničí jej. Nejsou to tedy nepřá-
tele chaosu, kteří způsobují smrt chaosu,
ale jeho přátelé, jeho oddaní přátelé,
jeho neoddanější přátelé.

2. Paradoxní zvláštnost staré čínské
hádanky je zároveň krutou pravdou v po-
litičtém předjari Československa v roce
1968. V čele likvidace chaosu v ekono-
mickém a politickém životě nestojí ne-
přátelé chaosu, kteří jej chtějí zničit,
ale jeho bývalí přátelé, kteří chtějíce
mu přivést, ničí jej. Nepřátelé chaosu
je v tom podporují, ovšem s vědomím,
že přátelé chaosu budou dezertovat od
vlastního díla v prvním okamžiku, kdy
si uvědomí, co dělají.

3. Skutečnost je paradoxní a „vysta-
vit se paradoxům znamená vystavit se
pravdě“. Bez pochopení paradoxního rá-
zu dnešních změn nelze pochopit ani
smysl současných událostí, ani jejich
nutný — a ne příliš potěšitelný — další
vývoj. Přátelé chaosu, kteří se dnes tak
snadno jeví jako apoštolové demokra-
cie, proti nimž je Masaryk druhohady
břídil, mají své meze, které začínou rych-
le vystupovat před principiálními otáz-
kami.

4. Paradoxní skutečnost nám dnešní
představitelé obrodného procesu uká-
že během dvou let jako ministry, velvy-
slance a tajemníky ČS. státu, kteří bu-
dou mít bezprostřední a přímý zájem
na udržení daného stavu, stejný zájem,
jaký mají dnes na překročení mezi dané
totalitní diktatury. Podporujeme druhou
garnituru, která chce nastoupit v ko-
munistické straně místo garnitury dosa-
vadní, ale musíme jasně chápat, že po-
porujeme její program, ne její osobnosti,
a že její maximální program je našim
programem minimálním.

5. Shoda kritických intelektuálů s vy-
sokými představiteli střežnické a státní
byrokracie je okamžitým výrazem jedno-
ty zájmů, která pomine ihned, jakmile
se nová garnitura chopí pevné státní
moci a jakmile bude považovat demokra-
tizaci za ukončenou na onom stupni,
jehož bylo dosaženo při jejím příchodu
k moci. Demokracizace skončí a demokra-
cie nezačne.

6. Intelektuálové, kteří vidí do karet
mocenského boje a kteří chápou histo-
rické procesy, musí proto říci národu
něco více nežli politický program, jenž
zhruba řekne: Chceme demokracii, ne
demokratizaci. Demokratizace je mini-
mální program cesty k demokracii.

7. Demokracizace je snad cestou k de-
mocracii, a v tomto smyslu podporujeme
všechno, co směřuje k rozšíření občan-
ských a lidských práv, a nebudeme netr-
pěliví, jenže my dost dobře nevíme, co
to demokracizace je. Během čtvrt roku
od kritických událostí jsme se nedově-
děli, co se vlastně stalo. Je to demokra-
tizace?

8. Víme naopak velmi přesně, co je to
demokracie, a dvě stě let zkušeností
s touto vládní formou umožňuje bezpeč-
ně zjistit, že až na dočasném a kdykoli
odvolatelném nefungování cenzury chybí
u nás všechny atributy této vládní for-
my. Neexistují absolutně žádné progra-
mové požadavky v tomto směru — do-
konce ani od našich zdánlivě tak prozí-
ravých spisovatelů.

9. Heslo demokracizace je improvizace,
zrozenou z mimořádných okolností
osobních konfliktů vztahů v politby-
ru, je to plod empirické politiky a ná-
hodný produkt kanalizovat občanskou
nespokojenost žádoucím směrem. Demoa-
kratizace nikdy nebyla a dosud není po-
litičtím cílem nové garnitury usilující
o moc, je nejvýše průvodním jevem, je-
muž se okamžitě nedá zabránit. Tedy se
toleruje a usměrňuje proti jednotlivcům
na vedoucích místech.

10. Bizarní ráz této demokracizace je
zjevný ihned, jakmile si uvědomíme, že
útek generálporučníka a sebevražda gene-
rálplukovníka se stále vysvětluje semín-
ky lucinky modrookvě, že rezignace ně-
kterých vedoucích představitelů se děje
bez odůvodnění, které by umožňovalo
pochopit, zač jsou kritizováni a proč re-
zignují, když jejich kritické jsou ze
stejněho pytle. Jinými slovy: My nepo-
třebujeme demokracizační lekce k tomu,
abychom se stali demokraty. Zastánci
totalitní diktatury, kteří takové lekce
potřebují, jsou zbyteční v socialistické
demokracii. Chcete-li kulturní teroristy
totalitní diktatury demokracizovat, pak
chcete provést kvadraturu kruhu. Kula-
té čtverce neexistují.

II. Totalitní diktatury

1. Diktatury jsou staré jako lidsvo.
Neomezené ovládání státu jedinou oso-
bou, klikou nebo zformovanou mocen-
skou skupinou je podstatou diktatury,
při čemž je druhotné, zda existují po-
litanenty, volby a různé podoby státních
orgánů a funkcí. Moderní diktatury ne-
jsou však jen vystupňováním starých
rysů autokracie, despotismu a tyranie,
ale obsahují nové rysy. Moderní dikta-
tura — totiž totalitní diktatury — jsou
vládním monopolním vládnoucí menšiny,
ale proti historickým formám diktatur
mají ty zvláštnosti, že disponují maso-
vým hnutím a masovou ideologií, direk-
tivně řídí celý stát a zasahují do všech
oblastí života občana, včetně životní sfé-
ry. Totalitní diktatury a jejich ideologie
nenabízejí občanům jen vyšší životní stan-
dard nebo lepší formu vlády. Nabízejí
řešení veškerých životních problémů,
a jsou tedy světskou náhražkou nábo-
ženství, poselstvem spásy prostřednictvím
nové víry v ideologii, stranu a vůdce.

2. Totalitní diktatura je nová forma
absolutismu, moderní podoba despotie.
Podstatou totalitní diktatury je redukce
člověka na účel aparatury moci. Proto
každá totalitní diktatura musí ničit oso-
bnosti, individualitu, ne proto, že vedou-
cí politikou jsou sadistické (to také), ale
proto, že tato orientace vyplývá z pova-
hy absolutní, centralizované, neomezené
moci. Nejdůležitějšími prostředky funk-
cionalizace člověka jsou propaganda
a teror, kontrola masových informací
a tajná policie.

3. Totalitní diktatura, nezná metodu
nepřímé vlády, vládné terorem, strachem,
nepřímými zásahy. Proto i zá-
jmové organizace, vytvořené původně
v zájmu těch, kteří je vytvořili, se obra-
cejí v byrokratické aparáty sloužící
k ovládnutí celých skupin obyvatelstva,
mládeže, dělníků atd. Vládné se s před-
pokladem, že v zájmu rasy, třídy nebo
národa je dovoleno vše a že humanis-
tické zřetele nebo ohledy jsou pouhou
slabostí. Diktatury metternichů, bachů,
čisarů a carů byly daleko humanitnějšími
režimy nežli moderní diktatury.

4. Totalitní diktatura je nekontrolova-
telný, uzavřený systém moci, vedený
lidmi, kteří jsou přesvědčeni, že vědí,
co je zájem rasy, národa nebo třídy, co
je pokrok a zájem lidstva, co je dobré
pro celý svět a ve svém fanatismu si
myslí, že mají právo vnutit mase svůj
program. Konflikty uvnitř vládnoucí eli-
ty se řeší dialektikou ortodoxie a here-
se, periodickými čistkami a lesi, protože
se jinak nedají řešit tam, kde není kon-
troly. Lid, masy, třídy se rozhodování
neúčastní, mají však právo na hlasitý
dík straně a vládě.

5. Totalitní diktatura je založena na
teroru a bez teroru se neudrží. Teror
není dočasný prostředek k dosažení ur-
čitých cílů v mimořádných okolnostech,
teror je specifickou formou vlády tota-

MARIAN VILBOVÁ-SLINGOVÁ A JEJÍ SYN JAN - SNÍMEK PETRA
HODANA K POSLEDNÍMU ROZHOVORU S VDOVAMI PO PO-

GRASS • I KOHOUT

Dopis Günthera Grassa prezidentu ČSSR Antonínu Novotnému

Vážený pane státní president!

Dnes mě zastihlo volání o pomoc českých umělců a vědců, uveřej-
něné v Sunday Times. Jmenovali naň tři manifestující, aby
veřejnosti zatím sdělila, aby nebyla ohrožena jejich osobní bezpeč-
nost. Naléhavě volání, v němž jsem uváděn jménem a žádán o po-
moc, mi říká zřetelně: mluví tu moji přátelé.

Co žádají čeští umělci? Svobodu názorů, svobodu myšlení, zrušení
cenzury. Tento požadavek je starý. Tak starý jako slovo samo. Touha
po svobodě slova přežila všechny diktatury, jejich mocenské aparáty
ve Vaší i mé zemi pronásledovaly svobodné slovo, dusily je, uvaly-
valy na ně domácí vězení. Tato technika přežít je jednoduchá. Mohu
Vám ji prozradit: Čeští i němečtí spisovatelé zprostředkovali svobod-
né slovo za Metternicha, za Hitlera i za Stalina. Žádný mocenský
aparát není tak vynalézavý, aby je úplně potlačil; neboť potřeba
lidí slyšet volně, znepokojující, pochybnosti, obviňující, osvobozující
slovo je větší, než jejich touha po zdánlivé bezpečnosti, kterou chce
stát či státy vnutit svým občanům vždy na úkor svobody.

Vy, pane státní presidente, jste v tomto okamžiku držitelem moci.
Moje moc je omezena na slovo, což však nemusí znamenat, že Vaše
moc je větší, než moje, jakkoli absolutně ovládáte prostředky moci,
v tomto okamžiku účinné, jakkoli hrozivě leží ve Vašich rukou brzdit
umění i dokonce je pronásledovat, přesto aparáty a luhá dogmata
natrvalo nestačí na svobodné slovo. Náš svět musí být aenně pojme-
nován. Zije rozporem. Kdo by chtěl ještě dnes hlásat jeho klid?

Co Vám brání hledat ve volném slově spojení, nepohodlného spo-
jení? Čeští umělci dosáhli svou prací pro Československo za několik
málo let celosvětového uznání; poselství Vaší země se k nám dostává
nikoli z myšlenkové konformních stranických sjezdů, na nichž se
mrzoutsky udělují důtky; naproti tomu k nám došla, dotkla se nás a
změnila nás česká lyrika, český film, mladé české divadlo. A tohoto
bohatství se chcete vzdát? Z pouhého strachu před svobodným slo-
vem chcete způsobit své zemi škodu, která postihne i nás, i svět?

Také já píši v zemi, která zná teror. Ani zde nebyly dosud odstra-
něny škody, které zanechává každý politický teror; teror působí dále,
ať již v pokusech o plíživou cenzuru, nazývanou „dobrovolná auto-
kontrola“, či siláckými praktikami mocného Springrova tiskového kon-
cernu, jehož zločinný špiclovský systém byl nedávno odhalen. Není
proto žádného důvodu zdůrazňovat svobodu Západu. Není tu místa
pro pýchu. Proto se zdáráhám psát tento dopis z oblíbené tribuny anti-
komunismu. Krize demokracie je celosvětová. Jestliže se komunistické
státy stavají strnulými pod diktaturou stranické byrokracie, stagnují
západní demokracie, poněvadž jejich parlamenty korumpuje pouhá
poslušnost zájmů. Proti tomuto státnímu formalismu na Východě i na
Západě se spojuje přes hranice všech strnulých ideologií opozice bez
aparátu a — jak z toho můžete vyvodit — bez moci. Tato bezmocnost
byla důvodem, pro který jsem váhal Váš oslovit již dříve, neboť nená-
vidím plný protest, na kterém si lze ohrát jen vlastní stanovisko.
Teprve přímá a mně adresovaná prosba mých českých přátel a kole-
gů, abych podporoval jejich boj za svobodu slova, mi dovolila nést
zde ve skutečném i zdánlivém bezpečí Západu dále jejich protest.

Asi před rokem jsem dostal zprávu, že moje knihy mají vyjít i v Čes-
koslovensku. Radoval jsem se, neboť knihy naznačují hranice. Mohu Vás,
velevážený pane presidente, poprosit, aby bylo upuštěno od cenzury
i mých knih a aby bylo umožněno knihám, divadelním hrám, filmům
a vědeckým pracím mých přátel svobodně působit? Ve prospěch Vaší
strany a Vaší země Váš vyzývám: Umožněte svobodu myšlení! To Vám
píše německý spisovatel a sociální demokrat.

Zdravím Vás, nikoli bez naděje, že u Vás mohu předpokládat ra-
zumnost úvahy a tolerantnost.

Berlín 5. IX. 1967

günter grass

P. S.
Dovoluji si poslat průklep tohoto otevřeného listu svému českému nakla-
dateli Mladá fronta, Svazu československých spisovatelů a západoněmeckému
týdeníku Die Zeit.

(Pokračování na str. 6.)

Michal Novotný

Hovoří Marian Vilbrevá-Slingová, doplňuje Jan Sling

„Zádnému, žádnému z agentů a zrádců u nás stromy do nebe nenarostly a neporostou. Nakonec na každého z těchto lotrů dojde a každého stihne zasloužený trest. Československo nebude druhou Jugoslavií!“ cituje Rudé právo ze dne 22. 11. 1952 slova Klementa Gottwalda. ■

„Je dlouhý řetěz zločinů, jichž se dopustila banda špiónů, v jejímž čele stál profesionální zloduch Rudolf Slánský. Není snad jediného velkého závodu, kterého by se byly nějak nedotkly jejich jedovaté pavoučí nohy.“ J. Pilař, spisovatel, RP dne 25. 11. 1952. ■

„Jen lidé bez svědomí, bez citu, v nichž jsou soustředěny všechny nejpodlejší vlastnosti, kterých nemůže mít člověk, ale jen vyvrhel, jen takový zapřísněl nepřítel mohou bez jakéhokoli pohnutí svědomí poslouchat z úst prokurátora těžkou a spravedlivou obžalobu, kterou vznesl jménem našeho lidu.“ Helena Lefflerová, poslankyně NS, RP z 27. 11. 1952. ■

„Bojovníku Julku Fučíku...“ píše v RP 26. 11. 52 H. Sajnerová. Při slovech tvé Gustiny mizí před očima tři dlouhé lavice s odpornými trockisty, špióny a vrahy... Jak hnusní, jak odporní jsou ti, kteří se na lavici obžalovaných krčí za zády hrdě vztýčené ženy.“ ■

Jedním z nich je i:

„Otto Sling, nar. 24. 8. 1912, židovského původu, syn továrníka, bytem Brno, Eliášova 39, bývalý vedoucí tajemník KVC v Brně.“ [Knihy o procesu s protistátním spikleneckým centrem.] ■

A o deset let později píše jeho manželka dopis prvnímu tajemníku ÚV KSČ Antonínu Novotnému dopis, na který nikdy nedostala odpověď:

„Já, Marian Vilbrevá, vdova po Ottovi Slingovi, který byl popraven v r. 1952, jsem nesmírně povzbuzena rozhodnutím XII. sjezdu KSČ prověřit politické procesy z doby kultu osobnosti a napravit justiční omyly, ke kterým tenkrát došlo. ...považuji svého muže za naprosto nevinného z velezrady, špiónáže a jiných politických obvinění obsažených v obžalobě Generálního prokurátora. ...Vím z vlastních zkušeností, jak se přiznání vyráběla pro vyšetřovatele a jak po zfalšování výpovědí, vyčerpání nočních výslechů, byli vyšetřovatelé tak zničení, že podepsali vše, jen aby získali chvíli klidu. ...Dále chci podotknout, že když po válce došlo k jednání o majetku otce a strýců mého manžela, zavražděných v nacistických koncentračních táborech, můj muž veřejně prohlásil, že se zřeká svých nároků ve prospěch Gottwaldova kulturního fondu. ...vstoupil do strany jako student, sloužil ve Španělsku jako člen zdravotního oddělu Interbrigády, na pokyn strany se vrátil v r. 1938 a byl poslán do Anglie. ...Je možné, že můj muž mi byl nevěrný, referenti ve vězení mi o tom neuvěřitelně vypravovali ve snaze mně tímto způsobem nachytat a donutit k tomu, abych udala svého muže jako nepřítele strany a lidu, i abych věřila, že já jsem také prováděla nepřátelskou činnost. ...

„Obraťte se na Vás také jako matka dospívajících synů, kteří téměř na každém kroku, když potřebují nějaký dokument, prožívají duševní muka a jsou pronásledováni hroznou myšlenkou, že jejich otec zemřel pod rukou kata. Lidé se... nemohou zbavit pocitu, že i oni jsou posízeni politickými hříchy falešně přiknutými otci. ...Přestože jsem se mohla vrátit do Anglie — mé vlasti — zůstala jsem v Československu ze dvou důvodů: — za první, protože jsem chtěla, aby mé děti vyrůstaly v socialistické zemi a za druhé, protože jsem si jako komunistka nepřála, aby britský kapitalistický tisk využil mého případu, britské komunistky uvězněné v Československu a udělal z toho senzaci. ...

Dopis má pět stran otevřených faktů, ale jako mnoho jemu podobných jen rozmnožil archiv (pokud se mu vůbec dostalo té cti a nebyl ihned zničen). Takže dnes, téměř šestnáct let po procesu, zní slova Marian Slingové stále nově:

SLINGOVÁ: Začalo to v říjnu 1950. Vlastně ještě půl roku předtím, když na kraj přijela komise stranické kontroly. Ta slavná komise Taussigová. Celé léto jezdili po závodech a vesnicích, nikdo tenkrát netušil, jakým způsobem provádějí šetření a co vlastně hledají. Potom odjeli a práce šla dál. Až najednou večer 6. října zatkl mého muže když šel na schůzi. Zvláštní je, že až na Löbla a V. Nového to bylo první zatčení vyššího funkcionáře. ...Když přišli pro mne druhého dne ráno, tak jsem si nejprve myslela, že je to západní rozvědka. Ve vězení jsem o ničím, co se děje venku, nevěděla. Z cely jsem mohla jen se zavazánými očima a jen na výslechy, teprve za devět měsíců jsem směla poprvé na dvůr. Svého muže jsem už nikdy neviděla. Jen jednou mi od něho přinesli lístek, napsaný tužkou, kde psal, že již řekl, že pracuje pro Intelligence Service a at taky řeknu pravdu. Vypadlo to na jeho písmo.

Fyzické násilí proti mně nepoužívali, ale formy duševního nátlaku byly nejrůznější. Nejvíce na mně působilo, že to opakovali pořád a pořád až k zešílení.

„Řekla jsem, že u nás byla ta a ta schůze, ale že nevím, co na ní bylo špatného a oni mi pak do protokolu výpovědi napsali, že jsem věděla o špiónážní schůzi.

Nevěděla jsem nic ani o procesu. Nejdříve mi řekl, že tam budu svědčit, pak od toho upustil, a jednou mne referent vzal na vycházku a řekl mi, že proces právě probíhá. O výsledku procesu mi pak řekl major Doubek a jeho pobo-

nk a ptal se, zda chci i s dětmi svého muže ještě vidět. Odmítla jsem za sebe i za děti. Dnes to lze těžko vysvětlit, ale tenkrát v tom ovzduší a rozplození, v němž jsem byla, jsem ani nemohla jinak.

STUDENT: Váš manžel byl až do zatčení Slánského, tedy celý rok, považován za hlavu protistátního spiknutí. Měla jste v době, kdy jste byla vězněna, nějaké pochybnosti o tom, zda se váš manžel skutečně nedopustil protistátního jednání?

SLINGOVÁ: O tom je třeba mluvit. Víte, my jsme byli členové strany a oni dovedli využít naší věrnosti straně tak, že jsme věřili vlastně i nepravdám. Operovali s tím, že je to spiknutí mezinárodní — znáte Rajkův proces — to jsme tenkrát byli také přesvědčeni, že je Rajk zrádce. Je fakt, že člověk měl tehdy ten dneška již téměř neuvěřitelný postoj, že musí být bolševický, že jaksi stranické věci jsou důležitější než osobní, a potom... víte... vždycky, když měl člověk o něčem pochybnosti, hledal nejdříve chyby u sebe, v sobě a ne ve straně. To všechno dohromady vedlo k tomu, že bylo možno uvěřit. Na druhé straně, když jsem viděla ty věci u výslechu, když jsem věděla, že jde o jasnou lež, tak jsem se octla v úplně izolaci, bez možnosti si ty věci s někým vysvětlit.

STUDENT: Je dnes O. Sling již plně rehabilitován?

SLINGOVÁ: Právně ano. Stranicky ne. Poprvé mne pozvali na ÚV KSČ v roce 1956, ale to se mne jen ptali, jak se mnou zacházeli v Ruzyni. Nic víc. V roce 1963 mi advokátní poradna poslala dopis, v němž mi oznámili zrušení rozsudku. Kromě toho mi pak na ÚV KSČ oznámili Pavel Hron a pracovník komise Uhlíř, že soudní rehabilitace sice je, ale stranická z těch a z těch důvodů není možná.

STUDENT: Mohli bychom se o těch důvodech dozvědět něco bližšího?

SLINGOVÁ: Krátce to vyšlo tenkrát v srpnu 1963 v tisku, trochu více toho bylo ve stranickém dokumentu, co se směl číst jen na stranických schůzích.

„V případě O. Slinga bylo zjištěno, že hrubě překrucoval zásady stranické práce, což diskreditovalo stranu, její autoritu a vedoucí úlohu a narušovalo její spojení s pracujícími. Vážné škody způsobil straně zejména na úseku кадровые práce. Počínal si jako dobrodruh, jako kariérista, diktátor, který vedl nemorální život.“ (Sdělení ÚV KSČ o porušování stranických zásad a socialistické zákonnosti v údobí kultu osobnosti) ■

JAN SLING: Ve čtvrtek 24. 8. 1967 jsem hovořil se soudruhem Hronem a Uhlířem o rehabilitaci mého otce. Z rozhovoru jsem si pořádně zapísal: Můj otec, byl prý jeden z tvůrců kultu osobnosti a jeho metod u nás. Dopustil se těžkých chyb v letech 1945–48. No, a několik dalších věcí, jako například násilné nahánění rolníků do JZD, avaturská akce „Mládež vede Brno“, nesprávné metody jednání s lidmi, odvolání S. Davida z funkce vedoucího кадрового oddělení ÚV KSČ po tom, co kritizoval O. Slinga. To na přání Slinga zafixoval Svermová. Rovněž prý muselo být rehabilitováno mnoho soudruhů, kteří byli O. Slingem neoprávněně propuštěni ze strany.

STUDENT: Mohli byste nám k těmto faktům něco říci?

SLINGOVÁ: Nahánění rolníků do JZD. To nelze hodit na jednoho člověka. Víme, co se tenkrát dělo. A ty nejhorší věci se, myslím, staly až po roce 1950. Na akci „Mládež vede Brno“ by bylo třeba se podívat. Tenkrát ji velmi chválili i Zápotocký. Při kritice byla akce prezentována jako krátkodobá akce pro efekt, ale pravda je, že byla velmi pečlivě připravována, což mohou dosvědčit i mnozí mládežníci, kteří z ní nějakým způsobem vyšli, například R. Selucký. O odvolání Davida nic nevím.

JAN SLING: A ještě k akci Mládež vede Brno. V Brně mi tvrdili, že se začala kritizovat až potom, co ji negativně zhodnotili nějaké leningradské noviny, jako že šlo o popření vedoucí úlohy strany apod.

Na mou otázku o amorálním životě mého otce mi na ÚV KSČ byla odmítnuta odpověď s tím, že „soudruhu, můžeme nám věřit, že důkazy máme v ruce“. O těch vyloučených lidech nevím, vím jen, že otec měl svého času vyloučit Baráka ze strany a že ho nevyloučil s tím, že jde o mladého, schopného člověka, kterého se dá napravit.

Já osobně si myslím, že otec nebyl rehabilitován pro osobní důvody soudruha Novotného.

SLINGOVÁ: To je ovšem tvůj osobní názor.

JAN SLING: On si snad myslel, že mu otec konkuroval na místo pražského krajského tajemníka.

SLINGOVÁ: Ne, tak já bych pokračovala. Vím že se jednalo o to, že má jít do Prahy, on nechce, vyjádřil se v tom smyslu, že by nebylo správné, aby to on, mladý člověk, převzal po soudruhu Novotném, který je důležitý kádr a dělá poctivě. To může potvrdit i soudruha Karla Pfeifferová, stará členka strany.

STUDENT: Když byl váš manžel zatčen, byl Rudolf Slánský ještě generálním tajemníkem strany. V listopadu 1952 pak oba spolu zasedli na společné lavici obžalovaných. Jak hodnotíte úlohu Slánského v případě vašeho manžela?

„Nepřátelský poměr k Sovětskému svazu odhalil Titovu bandu jako agenty amerických imperialistů, stejně jako zločinné spiklenecké Slinga,

SERIAL ROZHOVOR STUDENT S VDOVAMI PO POPRAVENÝCH V PROCESU Z ROKU 1952

Svermovou, Clementise.“ [Z projevu Rudolfa Slánského, RP 18. května 1951]. ■

SLINGOVÁ: Předpokládám, že Slánský skutečně upřímně věřil, když byl někdo ze soudruhů zatčen, že jsou k tomu vážné důvody.

STUDENT: Soudruh Smrkovský, který byl rovněž vězněn, prohlásil na jedné besedě, že to, co se Slánskému udělalo, je sice velké zločin, na druhou stranu, že však Slánský nebyl prý bez viny na jeho vlastním — Smrkovského — zatčení.

JAN SLING: To je Smrkovského nesprávná, utkvělá myšlenka. Spousta soudruhů se už snažila mu to vysvětlit, ale marně.

STUDENT: Slánský a Sling se osobně dobře znali, ne?

SLINGOVÁ: Ano, znali. To je právě to, co vám nedokážu vysvětlit. To byste museli žít v tom ovzduší, ovzduší umělé vyvolané nedůvěry často i mezi blízkými přáteli.

JAN SLING: Já osobně se nestydím za to, že jsem taky věřil tomu, že můj táta byl lump. Když se podíváš na tento stát, tak zjišťíš, že tu existuje obrovská masa lidí, kteří v tom nějak mají namočený ruce. Kterí to třeba do roku 1956 dělali v čistý víře, že tím budují socialismus. Proto dnes nechceme odvetu, nechceme nové politické procesy.

SLINGOVÁ: Musíme také vidět to, že kdo tenkrát dělal něco veřejně a politicky, dělal také v systému, jenž tehdy existoval.

STUDENT: A spolupodílel se na jeho vytváření?

SLINGOVÁ: To bych neřekla. To bychom museli asi udělat velkou exkurzi do historie, která není ještě ani pořádně napsána.

STUDENT: Mlynářská teorie soudruha Novotného?

SLINGOVÁ: Ne, to s těmi mlynáři, to je zcela zcestná teorie. Myslím si, že v letech 1945–48 tento systém, o němž mluvíme, vůbec neexistoval.

STUDENT: Přijmeme-li však tuto teorii systému, ztížíme si tím hledání jakékoliv osobní zodpovědnosti. Lze ji vůbec najít?

SLINGOVÁ: Já si myslím, že je to možno, a nejen to, je to nutné. A to bez ohledu na osoby. Rozlišovala bych však v tom, co se dělo do roku 1956 a po něm. Později totiž už všichni museli vědět, co je a co není správné. Za politické činy však nechceme potrestání. Ti odpovědní by měli být odejít slušně z politického života. Trestu by neměli ujit ti, co spáchali zločiny podle platného právního řádu. Ti sadisté apod.

STUDENT: Ano, můžeme jmenovat několik soudců a prokurátorů, kterým se podařilo spáchat jedenáct justičních vražd, pokud se budeme držet jen hlavního procesu, pochopitelně. JUDr. Jaroslav Novák, JUDr. J. Stelka, F. Štyblo, V. Jareš, F. Douša, JUDr. J. Urválek, JUDr. V. Aleš, M. Kolaja, či F. Antl. Nepatří však před soud rovněž lidé, kteří jim diktovali, co mají dělat? Něčí mozek si přece celé to neexistující centrum musel vymyslet. Někdo těm soudcům dal jistě nějaký příkaz či doporučení.

Pokud jde o Slinga, nejznámější budou asi projevy V. Kopeckého z roku 1951 a zpráva vyšetřovací komise předsednictva ÚV KSČ k případu Otty Slinga, M. Svermové a druhých zločinných skůchů a spiklenecké.

„Otto Sling se z toho všeho, co Marie Svermová o něm věděla, jeví jako zločinný netvor, jako surový zvrhlík, jako kriminální dobrodruh, jako cynický výlupek degenerované kapitalistické třídy Marie Svermové přesto ve udržovala s Ottou Slingem... styky. Jejich společností bylo nerozoznání. Bylo to společenské vysvětlitelné jen politickými a myšlenkovými vztahy... pevné spojení dvojice lidí, jež se sblížili v celém svém myšlení, jež se oddali společným zločinným politickým cílům a snuli zákeřné pletky proti straně a republice...“ ■

SLINGOVÁ: Když byli souzeni jen soudcové, znamenalo by to, že jsou trestáni jen ti menší. Pokud víme, dosud to odnesl jen ti, co dělali v Ruzyni, a někteří pracovníci ministerstva vnitra, sami mají lidé. Je to velmi složitá otázka, ale stále se držím zásady, že nechceme politické procesy.

JAN SLING: Klesli bychom morálně na stejnou rovinu, na jaké byli oni. Pokud jde o Kopeckého, myslím, že on nebyl hlavním iniciátorem, to byl prostě výkonný chlap, kterému se něco řeklo a on věděl, co má pro svou kariéru udělat, tak to dělal. Dovedl zvláště házet na lidi bláto a rypat se v jejich morálním životě, ještě během procesu pořádal tisícová shromáždění, kde osočoval čestné lidi, že se zúčastnili orgií se Slingem Ostatně tzv. černý morální život se použil i při tzv. rehabilitaci v r. 1963 a naposled dokonce i v případě Mňáčko. Kopecký ovšem vynikal v antisemitismu. Ty řeči o lidech, kteří jsou našemu národu cizí, o sionismu atd. To byla jeho specialita.

SLINGOVÁ: Celý proces se částečně zakládal na obvinění ze sionismu a ze židovského buržoazního nacionalismu.

JAN SLING: A z kosmopolitismu. Je přece známý případ Gemindera, kterého prokurátor takto vyslychal:

ženy s podobným OSUDEM

■ Prokurátor: A nenaučil jste se za celou tu dobu dobře česky mluvit a dokonce ani v roce 1946, kdy jste přijel do Československa a zaujal jste odpovědnou funkci v aparátě KSC.

Geminder: Ano, nenaučil jsem se dobře česky mluvit.

Prokurátor: Který jazyk umíte dokonale?

Geminder: Německy.

Prokurátor: Skutečně umíte dobře německy?

Geminder: Už jsem dlouho německy nemluvil, ale ovládám tento jazyk.

Prokurátor: Ovládáte německy jazyk asi tak jako česky?

Geminder: Ano.

Prokurátor: Tak vy vlastně neumíte žádný jazyk pořádně. Jste typický kosmopolita. S těmito vlastnostmi jste se vešel do KSC. ■

STUDENT: Tedy současně obvinění ze židovského nacionalismu a z kosmopolitismu?

JAN SLING: Ano.

STUDENT: Vskutku dialektická jednotá protikladů. Myslíte si, že antisemitismus hrál v procesech velkou roli?

JAN SLING: Nevím přesně, myslím, že především šlo o lidi schopné, zastávat a prosazovat československou cestu k socialismu. Celá ta skupina lidí, nejen ti, co byli popraveni, ale i mnozí z těch, kteří byli zavřeni, měli předpoklady jak již svým vzděláním, tak i osobními vlastnostmi vést národ vlastní cestou k socialismu a to spíše než ti, co nás potom vedli po vzoru SSSR. Fakt však je, že český a slovenský národ spíše unesl, když v hlavním procesu bylo ze 14 obžalovaných 11 židů. ...

SLINGOVÁ: Antisemitismus je zbraň, kterou vytáhne mocenský aparát vždy, když nemá účinnější prostředky. V historii na to máme mnoho příkladů, ale nejsmutnější je, že k němu takovému přistoupili komunisté v socialistickém státě. To je hrozné.

STUDENT: Vy jste byla vyloučena ze strany. Vrátili vám členství?

SLINGOVÁ: Ano, v roce 1958. Ale již předtím se o tuto mou záležitost velmi intenzivně zajímala britská komunistická strana, již jsem původně byla členkou. Angličtí soudruzi věřili, a proč by nevěřili, že manžel byl špión, věřili procesům, ale mne znali, a tak obviněním proti mně nevěřili. Na X. sjezdu KSČ soudruh Harry Pollitt výslovně žádal, aby mohl se mnou hovořit. Soudruh Nosek šel tenkrát kvůli tomu za Bruno Köhlerem, který však rázně prohlásil, že se Pollitt mýlí a do vnitřních věcí Československa. Vim, že i J. Gollan často o mně hovořil s vedením KSČ.

ÚV KSČ mi později, v roce 1956, pomohl i sehnat práci v Orbisu. Ty roky předtím to však bylo horší. Po propuštění z Ruzyně v únoru 1953 mě spolu s dětmi, které byly do té doby v dětských domovech, odvezli do jedné vesnice v Orlických horách, kde jsme byli nuceni zůstat až do roku 1956. Pracovala jsem tam v místní továrně. Oba synové tam chodili do školy. Honza musel později opakovat 8. třídu, dobrovolně, neboť se nenašel žádný podnik, který by ho přijal do učeného poměru. ...

JAN SLING: Beznadějně jsem se pokoušel dostat se na jedenáctiletku, nakonec jsem se sešel učit do Jawy, pak jsem dělal pomocného dělníka, pak mě posílali na podnikovou výstavu, kde jsem se ale pohádal s předsedou ZV ROH o socialistickém realismu, a tak mě vyhodili. Vyučil jsem se betonářem, dělal laboranta, pak knihovníka. Ted dělám dálkově střední knihovnicou a doufám, že už dostuduji. Bratr se vyučil horníkem, pak dělal hornickou průmyslovkou a teď je na VŠE. Byli jsme středem pozornosti, ale dalo se to vydržet. Vzpomínám si na vojnu, kde mi jeden zástupce velitele praporu pro věci politické tvrdil, že dělal pod mým otcem v Brně a že mi ukáže, co to bylo. Dostal jsem jeho kancelář do „socialistické péče“. Musel jsem tam oprašovat tu hnědou knihu o procesu, a různá povídky o zrádcích socialismu. To však bylo spíše jen trapné. ...

STUDENT: Máte na památku nějaké mužovy dospívání?

SLINGOVÁ: Napsal prý před popravou tři. Jeden Gottwaldovi, ten jsem nikdy neviděla, jeden soukromý mně a jeden synům. Ten mám tady:

„Milý Jendo a Kájo,

Líbám Vás, buďte k mamince hodní, milujte ji, a až vyrostete, buďte jí plně oporou v jejím těžkém životě. Učte se, vyučte se důkladně řemeslu. Budujete socialismus a tak dosáhnete v životě plného štěstí. Nikdy nejednejte zbaběle a vždy mějte na zřeteli, že jen čistý poměr ke straně a vlasti vás povede k plnému vašemu štěstí. A za toto štěstí i život dejte, je-li to třeba. Věřím, že budete maminku, která vždy jednala dobře a čestně, milovat a pro ni žít. Je to krásný člověk. Líbám vás a buďte šťastní —

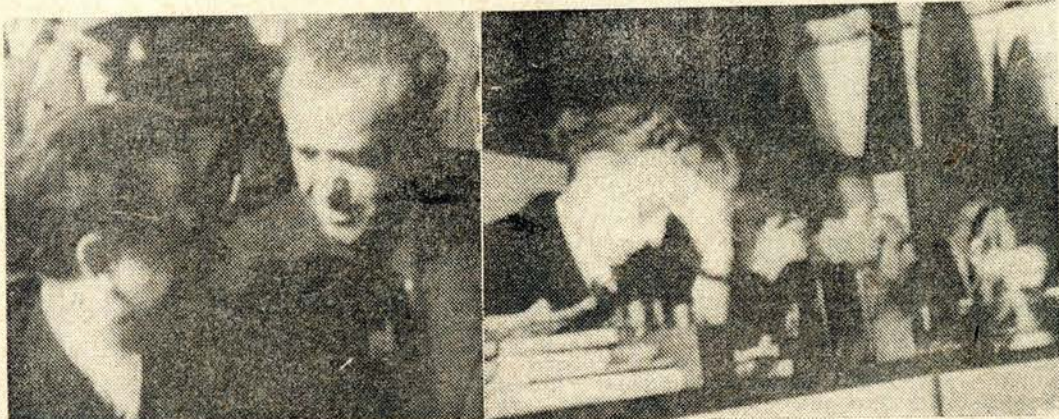
Váš otec.

Mariano, tento dopis přečetl, nebo obsah řekl, až dorostou a ho pochopí. Mé neštěstí bylo, že jsem nedostudoval. Necht jsem vyvaruji všech mých chyb. Je-li třeba, tak jim mě chyby a všechny mé negativní věci vkaž, necht je to varování.“ ■

Praha, 20. března 1968

Hovořili

Jan Kavan
Alexandr Kramer

OTTO SLING S KLEMENTEM GOTTWALDEM - UPROŠTĚD OTTO SLING, V POPREDÍ ANTONIN NOVOTNÝ - SNÍMKY ARCHIV.

TVORBA VŮLE

Iniciativní návrh delegátů z Frankfurtu, Münsteru, Hamburku a Göttingenu na únorovém sjezdu Sociálnědemokratického svazu vysokoškolských v NSR.

Události v Polsku a ČSSR dokazují, že stalinistická mocenská elita ve státech východního bloku nemůže dále potlačovat boj pracujících a studentů za lepší socialismus. V důsledku antisocialistické obranné války Sovětského svazu na rozsáhlých územích východní Evropy vznikly politické předpoklady pro odstranění kapitalistického panství. Z nejprůběžnějších důvodů vznikl potom na územích osvobozených Stalinem, společenské útvary sovětského typu. Jejich soudržnost byla udržována potřebou bezpečnosti Sovětského svazu, méně spočívala na souhlasu uvědomělého socialistického obyvatelstva. Proto také vznikla v záležitostech, školách a na univerzitách a téměř ve všech částech společnosti, stejně jako ve vládnoucí straně — autoritativní mocenská struktura. Ne-realizovala se ani nepominutelná práva svobody mínění nebo svobody ve vědě, ani autonomní svoboda výrobců jak nakládat svými výrobky. Na místo toho existovalo centrální řízení, jež nahrazovalo demokratickou tvorbu vůle.

Tato fáze, zdá se, v Československu právě skončila. Po zvolení A. Dubčeka vedoucím tajemníkem proběhl v neuvěřitelně krátké době proces socialistické demokratizace, jehož rozsah nemůžeme ještě dnes zhodnotit. V zájmu efektivnosti ekonomie se začala ztrácet potlačovaná iracionální činnost člověka. Tento proces nemůže zřejmě znamenat žádné ohrožení kapitalismu, cílem nemusi být ani bezpodmínečný vznik systému několika stran. Podstatné však bude, jak tento proces přispěje k emancipaci člověka, tzn. k decentralizaci státní moci, aktivnímu sebezpečení a sebezodpovědnosti na ekonomickém a politickém základě. Demokratičtější socialisté v kapitalistických i stalinistických státech vkládají do vývoje v ČSSR své naděje. ČSSR se může stát modelem svobodomyšlného socialismu, za který nyní bojují studenti v Polsku. Stávají se polské státní a stranické antisemitské a protielitární menšinové špičky má za účel zakrýt, že naprosto autoritativní výkon moci, připomíná praxi, kterou na vlastním těle poznali socialističtí studenti v kapitalistické NSR. Budme solidární s varšavskými a krakovskými druhy.

OČIMA NAŠICH HISTORIKŮ

Poměrně krátce poté, co naše veřejnost dostala do rukou Aragonovy Souběžné dějiny SSSR, objevila se na knižním trhu i práce tří československých historiků Zdeňka Sládka, Vladislava Mouliše a Jiřího Mušky „Dějiny Sovětského svazu“ (Academia, Praha 1967).

Českoslovenští autoři tentokrát volili již „vyšší“ postup. Vedle nutného souhrnu faktů, které prezentují, poukážou se sami o hodnocení.

Před čtenářem vystupují plastiky všechny důležité postavy ruské revoluce i občanské války, práce zachycuje boj o moc v sovětském státě po smrti Leninových, nastiňuje těžké období rozvrátě národního hospodářství ve dvacátých letech, kdy výroba se snížila na zlomek předválečného Ruska a kdy v „rozrušené zemi“ na vesnici vládli primitivismus ovlivňující metody třídního boje, kdy muzikácká touha po majetku kontrastovala s neschopností produktivního využití půdního bohatství.

Ve své knize sledují autoři dvě zásadní linie — jednou je ona, jež usilovala v co nejkratší lhůtě přeměnit zaostálé Rusko v průmyslovou velmoc (a již se to také podařilo). Naproti tomu druhá souběžná — ní zároveň dusila iniciativu, nastolovala byrokratismus, razila falešný optimismus v netrpělivé i zlovině snaze zakrývat nedostatky a zlořády. „Jakovala“ skutečný stav a výsledky: odtud vedla již přímá cesta k nekontrolovatelnému soustředování moci u jedné osoby, k porušování zákonosti, ke zločinům. Dialektická jednotka byla však tak evidentní, že často lze stěží rozpoznat meze, kde dobrá vůle přerůstala ve svůj opak, kde končila hranice nutné i tvrdého postupu, ospravedlněného obrovským, složitým přerodem celé společnosti, a kde si napopak vedení začínalo „ulehčovat“ situaci administrativním postihem statistik.

Mentalitu tehdejší sovětské společnosti charakterizují autoři těmito slovy:

„Trestné tábory v severních a dálnovýchodních oblastech byly sice plně odsouzeny, avšak většina sovětských lidí nechápala čistky jako opuštění principů socialistického demokratického Obhajobu se sami označovali za přátele sovětského zřízení a so-

větského lidu. Procesy se vysvětlovaly jako tečka za politickým a morálním pádem lidí, kteří zradili vlast a spojili se s nepřitelem lidstva. Důvěra ve Stalina byla bezmezná. Úspěchy se připisovaly jeho osobě a potíže předchozích let byly naopak srovnávány s činností opozice a zakuklených nepřátel.“

Podstatná část „Dějiny Sovětského svazu“ se zabývá jeho zahraniční politikou. Sovětská zahraniční politika je zde líčena jako nástroj velmoci, mající přednostní zájem na upevnění vlastní bezpečnosti, na posílení vlastní pozice — podporuje proto všechny mezinárodní síly a konstelace, o nichž se domnívá, že těmto cílům napomáhají. Autoři správně podtrhují, že Sovětský svaz vedl vždy pouze sovětskou zahraniční politiku, ať to bylo v dobách boje za kolektivní bezpečnost, či v období sovětsko-německého paktu anebo v podmínek antisocialistické koalice.

Závěrečná partie Dějin je věnována poválečnému období. Všimá si veskeré složitosti hospodářských, politických i kulturních problémů, které se navršily prakticky až do současnosti (práce je dovedena do roku 1965). Samozřejmě, že v této části — pro její politickou aktualnost i „nevýzralost“ — uchylují se autoři opět spíše k „fazení faktů“. Obsahové pojetí i závěry práce jsou nekonvenční a rozhodně se nakrýjí ve všem s názory a hodnocením četných sovětských historiků, respektive i odborníků z jiných socialistických zemí. Jsou však tím jen zajímavější, dávající podklad k solidní diskusi.

Toman Brod

PŘIKÁZÁNÍ A ZÁVAZKY

1. Houževnatě ovládat znalosti, pilně se učit a pracovat.
2. Stále se věnovat práci se zastávajícími.
3. Být skromný a zdvořilý.
4. Nedopouštět se absencí bez vážných příčin, nedopouštět se amorálních činů, aktivně bojovat proti narušitelům pořádku.
5. Být pravdivý, čestný a disciplinovaný.
6. Aktivně se účastnit práce ve společenských organizacích.
7. Být pozorný a ochotný vůči starším. Poskytovat podle možnosti pomoc dětem, slabým, nemocným a invalidám.
8. Každý týden provádět politické informace a běžně se seznámovat se všemi nejvýznamnějšími událostmi v zemi i za hranicemi.

Toto osmero přikázání pro vysokoškolské studenty sestavil spolupracovník Komsomolské pravdy Ščerbakov z pouhých dvou pramenů: ze školního řádu pro posluchače a ze socialistického závazku nejlepší studentské skupiny Kazanské vysoké školy zemědělské. Ščerbakovův fejeton si bere na mušku velkhubost, nesmyslné soutěžení a zřejmě ještě hodně rozšířené závazky, slibující plnit samozřejmě povinnosti.

Ve zvláštním jazyce pro socialistické soutěžení studenti např. nedělají zápočty, ale projevují občanskou statečnost, nejdou prostě do divadla, ale zdvihají křivku kulturní úrovně, nečtou noviny obyčejně, nýbrž dávají příklad hodný následování. Uvědomělý student se ráno umývá ne proto, aby byl čistý a svěží — touto činností především bojuje za titul nejlepšího ve všech směrech.

Bujnou květomluvu samozřejmě vyniká i hodnocení plněných závazků. A. Ščerbakov o tom v Komsomolce píše: „Mobilizuj svou obrazotvornost, čtenáři, a pokus se představit si občana, který se za půl roku nedopustil doslova jediného nemorálního skutku. Ze je to obtížné? Nebo ne příliš? A teď si představte, že na Kazanské vysoké škole zemědělské se naráz objevilo dvacet pět takových podivuhodných mladých lidí. Ve vyprávění o velikých úspěších své skupiny otištěném na stránkách studentského časopisu to tak přímo napsali: „U nás... se nikdo nedopustil ani jediného nemorálního skutku.“ No prosím — když vítězství, tak vítězství.“

Do soutěžního hodnocení vta-hují snaživí studenti i přednášející. Na jedné vysoké škole v Novověrské dokonce vydumali bodovací systém pro soutěž „O nejlepšího lektora“. Tak za „chovej se za katedrou a jeho vnější vzezření“ může přednášející obdržet až pět bodů, vysoká „logická tématu lekce a jejích závěrů“ přinese hodnocením maximálně 6 bodů, kdežto „kultura řeči“ jen 4 body.

Článek v Komsomolské pravdě bodování hodnotí: „Celkem 15 bodů v náš společný prospěch. A tak — jestliže lektor umí nejen přednášet, ale dokáže i z přednášky udelet jakýsi závěr — to je práce náš společný úspěch. Nu, a pokud má lektor ještě ucházející rukopis („výraznost provedení zápisu“) a netrpí šlišlavostí („dikce lektora“), může se hlásit o to, že je nikoliv posledním člověkem v systému vysokých škol.“

krb

NESTAČÍ ŘÍCI JEN A...

Dnes snad už neexistuje nikdo v Československu, kdo by popíral význam zahraničního cestovního ruchu. A vyskytne-li se ještě nějaký podobný konzervativce či zastáncé tohoto doslova zvráceného názoru z období nejsilnějšího stalinistického tmářství, pak by bylo na místě upozornit podobného funkcionáře či činitele, že by se snad lépe uplatnil jinde, kde by nemohl zabraňovat lidem, aby si rozšířovali své všeobecné znalosti a vzdělání. Konečně jsme dospěli totiž i my, a nás v Československu k názoru, že poznávání cizích zemí, zvyků a obyčejů druhých národů je tou nejlepší školou života. Před staletími bylo samozřejmostí, že fenesinici, tovaryšové i krajáci, studenti i ostatní chodili na zkušenou do světa. Museli jsme se však dožít poloviny dvacátého století, abychom byli přesvědčováni a sugerovalo nám, že jezdit do ciziny... ostatně to znáte všichni stejně dobře jako já, když v naší zemi začala vznikat železná opona. Dnes jsme tedy zase o kousek dál.

Pro naši mládež máme dokonce vlastní cestovní kanceláře. Potíže nejen ekonomické, ale právě pozůstatky z onoho období tmářství sahají však až do současnosti. Zašli jsme za obchodním náměstkem Cestovní kanceláře mládeže ing. Alexem Ferrou a trochu se ho vyptávali.

Otázka: Co považujete za hlavní problém, případně brzdí rychlejšího rozvoje zahraničního cestovního ruchu studentů?

Ferra: I když jsme na tomto úseku dosáhli v minulých letech dost dobrých výsledků, kdy CKM je objemem činnosti druhou cestovní kancelář v ČSSR a jednou z největších specializovaných cestovních kanceláří v Evropě, nejsme však spokojeni s tím, že ještě zdaleka nemůžeme uspokojit požadavky a potřeby našich zákazníků, myslím studentů, či mládeže vůbec. Jak po stránce kvantitativní, tak sortimentu, cen i služeb. Za hlavní problém považují skutečnost, že dosud není vyřešen základní rozpor mezi výchovným posláním a ekonomickým zvýhodněním činnosti CKM. Zatímco charakter naší činnosti vyžaduje, abychom poskytovali i služby, které jsou objektivně více či méně ztrátové, naše ekonomické podmínky jsou stejné nebo dokonce horší než u ostatních cestovních kanceláří v republice.

O: CKM je účelové zařízení ÚV ČSM. Zvýhodňovala tato instituce, případně jiné složky naší společnosti, CKM tak, aby kancelář mládeže měla přímé i nepřímé výhody?

F: Jediný projev zvýhodnění byly poměrně pravidelné příspěvky vládního výboru pro cestovní ruch na naši investiční činnost. Dost dlouho jsme byli totiž organizace aktivní, která naopak odváděla svému zřizovateli.

O: Kolik se odvádělo ÚV ČSM?

F: Částky byly každý rok jiné. V průměru se pohybovaly asi kolem 3,5 miliónu Kčs ročně.

O: Tedy dotace jste v podstatě nedostávali žádné. Ani přímé, ani nepřímé?

F: Přímé dotace poskytuje, jak jsme si zjistili v zahraničí, určitá státní instituce, která se považuje za kompetentní. V západních státech to bývají ministerstva školství, mládeže nebo sociální péče. V zásadě jde o prostředky ze státního rozpočtu. CKM však do státního rozpočtu nespadá, neboť spolu s ČSM je napojena na rozpočet stranické. Liší se tím vlastně od všech ostatních československých cestovních kanceláří, Čedoku, Rekrey a Sporturistu.

O: Jaké to má výhody a jaké nevýhody?

F: Napadá mě jedna taková velká nevýhoda. Investiční činnost. Je-li to v souladu s potřebami cestovního ruchu, zmíněná kancelář dostane pro své investiční náklady,

např. stavbu hotelu, až padesátiprocentní dotaci ze státního rozpočtu. Naše kancelář však ne.

O: A nepřímé výhody?

F: Ty plynou z řady zdrojů. Především jde o to, aby CKM mohla být ekonomicky zvýhodněna při dopravě, nákladech na stravování, ubytování apod. V zahraničí mají mládežnické cestovní kanceláře např. 50 až 60procentní slevy v dopravě. U nás naopak ceny stoupají, např. za ubytování v kolech jsme dříve platili 6 Kčs, dnes bojujeme o to, abychom totiž ubytování sehnali aspoň za 12 Kčs. Za stejnou částku dostává na léto koleje i Čedok a Rekrea. Stejně tak musíme platit nejprůběžnější lázeňské a místní poplatky, tedy částky, které podle našeho názoru by mládež platit nemusela.

O: Mluvíme-li o různých výhodách; CKM má přece nějaké vlastní objekty. Slyšel jsem dokonce, že ÚV ČSM původně přejímalo asi 110 objektů. Co se s nimi stalo?

F: Před dvěma roky jsme se pustili po stopách. Máme dnes seznam, komu se co předalo. Něco ROH, něco závodním výborem, něco okresním národním výborem, ministerstvu vnitra a národní obrany a jiným, důležitým institucím. Když vznikla CKM, převzala pouze dva zbylé objekty: Tábor na Soběšíně a na Oravě. Všechny ostatní tábory nebo hotely jsme získali a zřídili potom postupně. Spojili jsme se dokonce s televizí, na jednom zasedání pléna ÚV KSČ o tomto stavu hovořil soudruh Rákosník...

O: Říkalo se tedy honosně, vše pro mládež, skutečnost a praxe v tomto případě však byly jiné?

F: Doslova tak. Nečekali jsme však s rukama v klíně. Napsali jsme všem, kteří nám vzali objekty, že jsme ochotni si tyto objekty třeba pronajmout. Pomáhala nám opět televize. Všechno však skončilo bezúspěšně.

O: Jak to vypadá s domácí rekreací studentů?

F: Ta je skutečně v plenkách. Především nemáme v našich zařízeních tolik lážek, kolik bychom potřebovali. A pak otázka cenová. Denní pobyt stojí u nás 40 Kčs, tj. ubytování a stravování bez dopravy a všeho ostatního. Jeli však někdo např. členem ROH, může jet na výběrovou rekreaci ROH a zaplatí mnohem méně, případně mu může ZV ROH celou rekreaci zaplatit. Navíc má padesátiprocentní slevu na dráze.

U našich poukazů to existující směrnice ÚRO přímo zakazují. Považují proto za ne-logické a nespravedlivé, aby ROH mohlo tímto způsobem zvýhodňovat své členy, bez ohledu na jejich příjmy, zatímco u nás a zejména u studentské mládeže, si každý musí platit celé náklady pobytu. Nedomnívám se, že to je spravedlivé a že to odpovídá zájmům společnosti.

O: Jak se řeší tyto otázky v zahraničí?

F: Francouzové a západní Němci se dohodli, že zintenzívní sblížení své mládeže, v rámci celostátních dohod. Vznikl Německo-francouzský úřad pro mládež, který podporuje všechny cesty mládeže z obou zemí. Konkrétně tedy: přijde-li např. západoněmecká škola, že chce organizovat cestu do Francie, dostane z finančních prostředků obou

zemí určitou částku, buď na dopravu, případně na polovinu všech nákladů. U nás došlo k analogickému jednání mezi před-sedy vládního výboru cestovního ruchu Československa a Sovětského svazu. Nakonec se dospělo tak daleko, že se řeklo, že pro cesty mládeže do obou zemí se bude vzájemně poskytovat na dopravních prostředcích padesátiprocentní sleva. Dohoda se zaprotokolovala za účasti zástupce ministerstva dopravy. Uplynuly mezi tím už dva roky a do dneška se nic nerealizovalo. Klasický příklad, kdy se formuluje politický zájem, ale ekonomické zajištění se neuskutečňuje. Je-li tedy zájem, aby naši lidé více cestovali, naši vysokoškoláci více znali, abychom tedy mohli být rovnocennými partnery se západními obchodníky, vědci atd., nestačí tyto úkoly jen politicky formulovat, ale je nutné je i ekonomicky podpořit.

O: Navrhli jste letos pro studenty Azurový program. Jste s ním opravdu spokojeni?

F: Tento program shrnuje naše současné možnosti a je v podstatě kompromisem mezi skutečnou potřebou a našimi možnostmi. Víme, že ceny by měly být nižší, výběr cest a jazykových kursů především na Západ větší.

Ovšem každé další rozšíření má za následek zvýšenou potřebu prostředků. V letošním roce, ani v roce 1966, kdy jsme vydali první Azurový program, nám na jeho realizaci nedal nikdo ani korunu. A tak potřebný zdroj získáváme z předpokládané nadplánované činnosti na jiných úsecích naší činnosti a tyto zdroje jsou pochopitelně omezené. Naši snahu omezují i devizové možnosti. To se týká především jazykových kursů a zájezdů do západní Evropy.

O: Máte snad s realizací těchto forem nějaké potíže?

F: Hodně vážné na složité administrativě. Mrzí nás, že přesto že je o ně takový zájem, odjíždějí některé zájezdy neobsazené! Neznám přesně celou tu cestu, vím, že kvótu předáváme školskému oddělení ÚV ČSM. Pak se to dostane snad až na fakulty. Přihlášky se však vrací pozdě, kvóta zůstává nevyužita. Loni i letos znovu.

O: Je pravda, že každý, kdo chce s vámi jet, musí být členem ČSM?

F: Úkolem naší CKM, který jí byl dán v době dělbý sfér cestovního ruchu mezi jednotlivé cestovní kanceláře, bylo jednoznačně rozhodnuto poskytovat specifické služby veskeré československé mládeži.

O: To jsme už na samém kraji budoucnosti. Jak tedy dál?

F: Už teď musíme připravovat s předstihem smlouvy na rok 1969. Koncepti máme ostatně až do roku 1980. Především musíme odstranit rozpor mezi slibovaným a realizovaným. Předkládáme právě vládnímu výboru pro cestovní ruch materiály, ve kterých se hovoří o tom, co jsme tedy uváděli. Jde především o to, poskytnout CKM jako organizaci, jež má především výchovné poslání, odpovídající ekonomické zdroje k plnění tohoto poslání. Přímé i nepřímé. Potom se nám určitě podaří připravit pro studenty takový Azurový program, který by splňoval všechna přání i tužby. Současně předložit tento program včas, už v září či v říjnu. A poctivě sloužit naší mládeži a ne ji pouze administrativně registrovat a blahosklonně pouštět za hranice.

Hovořil Miloš BENES

Jak si již přečetli čtenáři ve Večerní Praze, začala se Generální prokuratura zabývat na základě článku Ivana Svítáka (Student č. 14) smrtí Jana Masaryka. Pochopitelně se k tomuto závažnému problému ještě vrátíme.

REDAKCE

Několik poznámek k televiznímu pořadu se soudruhem Prchlíkem a soudruhem Bizíkem ze dne 27. března 1968

Televizní pořad, ve kterém vystupovali soudruh generálporučík Václav Prchlík a plukovník Dr. Oskar Bizík k aktuálním otázkám dneška ve vztahu k armádě, nás vzrušil a musíme přiznat, že v souvislosti s některými jejich závěry i rozhořčili pro svojí neobjektivnost.

Věříme, že v blízké budoucnosti dojde k podrobnému, demokratickému a objektivnímu rozboru příčiny a možných důsledků politického vývoje ČSLA, který zejména v poslední době vyvolal nebyvalý zájem veřejnosti o dění v armádě a zvláště na MNO. Doufáme, že tento rozbor i obsahový program dalšího rozvoje demokracie a účinná stranicko-politická práce v armádě v duchu lednového zasedání ÚV KSČ a akčního programu strany provedou nejen příslušníci vojenského politického aparátu, jak je tomu doposud, ale i skuteční vojašští odborníci, jimiž oba mluvčí vystupují v televizním pořadu nejsou.

Jestliže k těmto otázkám oba soudruzi před veřejností vystoupili, pokládáme za správné bezprostředně a veřejně na jejich projevy reagovat a vyjádřit alespoň stručně své názory na informace, stanoviska a domněnky, které veřejnosti předložili. Máme totiž obavy, aby široká veřejnost

nebyla jednostranně a zkresleně informována.

Obsah projevu soudruha Prchlíka pro nás vyzněl jako ospravedlnění a popularizace vlastní osoby a odpoutávání pozornosti od celého politického, byrokratického systému, který trvá v armádě dlouhou dobu a na kterém se soudruh Prchlík podílel jako jeho tvůrce a hlavní představitel. Tento systém se kromě jiného projevoval především v nadřazování placeného politického aparátu vůči voleným stranickým orgánům i vůči ostatním příslušníkům velitelského sboru. Soudruh Prchlík nevidí, nebo nechce vidět, svůj vlastní podíl a spoluzodpovědnost za vývoj, konfliktní situace a napětí ve vedení armády, které mělo svůj konkrétní výraz v posledních událostech. Cíli jinými slovy, soudruh Prchlík neochce mít nic společného s důsledky systému, který po dlouhé období spoluvytvářel a řídil.

Vždyť 12 let byl náměstkem ministra národní obrany a stál v čele Hlavní politické správy ČSLA, vrcholného stranicko-politického orgánu, který zodpovídal za stranicko-politickou práci v celé armádě. Argumenty, jimiž si přisvojuje svůj kladný podíl na boji progresivních sil ČSLA, nás nepřesvědčily a nejsou dostatečně průkazné. Myslíme si, že bylo třeba ve stranicko-politické práci a politické informovanosti na MNO v době prosincového a lednového zasedání ÚV KSČ ze strany HPS udělat mnohem víc.

Jak je z vývoje ve stranické organizaci MNO známo, nestačilo jen pouhé telefonické upozornění bývalého vedoucího tajemníka HV KSČ Šejny na nevhodnost svolá-

ní pléna HV KSČ MNO, ale bylo třeba vyvinout maximální osobní a jednoznačnou aktivitu ke správné politické informovanosti a mobilizaci komunistů na MNO a v paralyzování Šejnova vlivu na zpracování dopisu pléna HV KSČ MNO, který měl ovlivnit jednání ÚV KSČ, podpírat osobu soudruha Novotného a zabránit rozdělení funkcí. K tomu byl soudruh Prchlík vybaven větším stupněm poznání a informací o průběhu zasedání ÚV KSČ, jehož je členem, nežli řádoví členové stranické organizace MNO, kteří byli od informací izolováni, nebo jimž byly předkládány neúplné a zatemňující informace.

Kromě jiného přemýšlíme i o tom, proč soudruh Prchlík v kritické době odešel z funkce náčelníka HPS ČSLA. Zatímco jiní vedoucí funkcionáři nesou před celou veřejností i armádou tluhu povinnosti a zodpovědnosti, soudruh Prchlík tak neučinil.

Není nám rovněž známo, jaká konkrétní opatření měl soudruh Prchlík na mysli, když ve svém televizním vystoupení hovořil o tom, že na poradě s náčelníky politických správ okruhů připravil podmínky pro to, aby nemohlo dojít ke zneužití armády. Zásadní výhrady máme k závěrům, které mimo jiné vyslovil soudruh Bizík ve vztahu zneužití armády v souvislosti s prosincovým cvičením. Je třeba jednoznačně říci, že ani v náznaku nemělo toto cvičení, plánované již delší dobu, svým rozsahem a významem nic společného s prosincovým zasedáním ÚV KSČ. Fakta a dokumentace o přípravě a plánování tohoto cvičení, která jsou na MNO k dispozici, rozbíjí

veskeré domněnky o jakýchkoli úmyslech a souvislostech. Každé uvádění otázníků v této konkrétní záležitosti je škodlivé a vrhá podle našeho názoru stín na odborná pracoviště generálního štábu ČSLA, která cvičení připravovala a řídila.

V jednom ze svých závěrů hovoří soudruh Bizík o tzv. politické citlivosti v souvislosti s volbou termínu cvičení. Kdybychom připustili tuto teorii, pak náčelník HPS ČSLA měl být první, který měl politicky citlivě reagovat.

Myslíme si, že poskytovat informace a domněnky k tak závažným problémům, jako jsou konkrétní možnosti zneužití armády, které se v současné době pečlivě a ve všech souvislostech hodnotí, nelze provádět bez odborné znalosti faktů, jinak bude veřejnost dezorientována a vyvolávat nezdarnou situaci ve vztahu k armádě.

Znovu se jednoznačně, tak jak jsme to učinili v dřívějších dopisech prvním tajemníkoví ÚV KSČ soudruhu Dubčekomu, plně stavíme za demokratizační proces v naší společnosti a jako volající komunisté budeme usilovat o to, aby tento proces byl účinně realizován ve specifických podmínkách v ČSLA a MNO.

28. března 1968.

Komunisté

ZO KSČ B-11 z GS ČSLA

Poznámka redakce: V některém z příštích čísel přineseme podrobnější rozhovor s komunisty gen. štábu o současné situaci a problémech v armádě.

VŠECHNO
LZE
ZAKÁZAT,
KDYŽ
SE CHCE:

OD HELL'S DEVILS AŽ PO BACHA

Mnohaleté omezení tvůrčí činnosti mládeže se projevilo nezájmem a stagnací — naproti tomu u big beatníků vypěstování nepřehledné houževnatosti. Sdružovali se v party a tam nacházeli povětšinou jediné porozumění. A když se našel někdo, kdo jim pomohl, byl jim otcem a jejich vděčnost byla obdivuhodná; spíchovali mu každé přání a odhazovali hrubost, kterou v sobě měli.

S big beatem jsem si prožil své. Od rock and rollu — Hell's Devils až po barokní hudbu Bacha, Händela, Telemanna atd.

Před deseti lety jsme byli pronásledováni všude, kde jsme se jen objevili s kytarami. Uličními výbory pro „rámas“, i soudruhy poslanci pro cokoli. I když jsme získali „hlavičku“ ČSM.

V domnění, že se snad někomu nelíbí název Pekelní ďáblové, vytvořili jsme v r. 1965 Heaven's Angels — nebeské anděly, soubor složený převážně z posluchačů pražské konzervatoře a big beatu Crystal, jako no strip beat, tj. neodstrojený beat, včetně smyčců, dechů a ostatních nástrojů. Při všech úředních jednáních jsme museli uvádět, že se jedná o samé smyčky a dechy a o nějakém big beatu nesměla být ani řeč. Crystal zaházený do tohoto 35 členého orchestru byl vpravdě schován za tenkými smyčci a flétnami a nazývali jsme jej „kytarová složka“.

Vybojovali jsme doslova premiéru The Matadors a uskutečnili ji v klubové ROH v Čáslavské ulici v roce 1966. Repríza, která měla následovat druhý den, byla odvolána majitelem sálu kvůli stížnostem okolních občanů, jelikož se tam mnoho zvědavců nastalo a hloučeli na ulici až do konce vystoupení. Matadors jsou té. na zájezdu ve Švýcarsku.

Na jaře 1967 jsme opět bojovali o uskutečnění premiéry The Primitives group v Plesné za Chebem a na „Rivierě“ u Mar. Lázní. Když jsme tam konečně dorazili, byl tam již telegram z Prahy: Zamezte vystoupení souboru!!!

Přesto nás vojenská posádka Mar. Lázní pozvala, nabídla nám trvalou družbu mezi ČSM Praha 2 a ČSM pluku, takže jsme v rámci oslav osvobození Československa Sovětskou armádou střídavě hráli s posádkovým big beatem.

Měli jsme vždy s big beatem ty největší potíže.

Proto jsme také dost houževnatí.

Nečekal jsem ale nikdy, že budu nucen bojovat v tomto směru za housle, flétnu, hoboj, violoncello a cembalo.

Ze bych narazil na nemožnost vystupovat s souborem posluchačů AMU „Deo Terrae“ s muzikou výhradně barokní, a to v prostředí k tomu stvořeném, to mne překvapilo v tak kulturním státě, jako je naše vlast, a to ještě na jaře 1967.

O velikonocích, svátcích míru a jara, jsme připravili se souborem Akademie muzických umění „Deo Terrae“ repertoár hodící se do tohoto času: G. P. Telemann, J. S. a J. Ch. Bachové, Baird.

Již předchozí léta uváděl soubor Deo Terrae podobný pořad barokní i soudobé hudby v Zrcadlové síni Klementina i v Mozartově obci na Bertramce. Nyní jsme měli v úmyslu provést koncert v akustickém a pro tuto hudbu typickém prostředí v chrámu sv. Petra na Petřském náměstí. Po projednání s farou jsme předložili žádost příslušnému ONV, který však nepovolil vystoupení s poukazem, že „kustely povoluje“ výhradně krajský inspektor pro kulturu KSNVP. Krajský inspektor pro kulturu KSNVP soudruh Jaroslav Hrabá, Staroměstské nám. č. 4, II. patro, kancelář č. 28, nám vystoupení v kostele — nepovolil. Podivil se velice, že chceme vystoupit právě v chrámu, a to právě o velikonocích, když se to má potlačovat. Nevěděli jsme, kde se a proč potlačuje, ale poslední dobou se prý nebezpečně rozmáhá touha hrát v kostele. Bylo prý povoleno pouze jedno vystoupení v kostele sv. Jakuba pro Čedok, a to jen pro cizince za zavazovací dvěma bez přístupu veřejnosti — a omezeně pro FOK. Povolil nám zato, ale prý zcela výjimečně o velikonocích, vystoupení v Klementinu. Byli jsme vděční i za to.

Ale jak dlouho ještě bude moci i osoba znemožňovat nejen vysokokulturní ale i ostatním hudebním souborům vážné hudby vystupovat v prostředí, jež je jako stvořeno pro tento závr?

Nebu budeme smět i nadále hrát v chrámech naší stověžaté Prahy, budou Potěmkinovy chrámy pro cizince, a na nás doma zbudou pouze „koncerty na schodech“. Věříme, že v případě nepřijatelného počasi by to nebyly Staré zámecké schody, ale alespoň schody pod střešinou.

Pro informaci jsem předložil redakci zamítanou žádost o povolení koncertu, návrh plakátu a program

Eugen Toscani

možnost volby?

ČESKOSLOVENSKÁ STRANA SOCIALISTICKÁ

Počet členů strany

list.	pros.	květen				
1945	1947	1949	1950	1953	1960	1967
270 327	asi 652 000	3792	15 389	14 572	12 692	10 705

Nejvíce členů bylo od roku 1951 do roku 1967 přijato v roce 1951 (1093), nejméně v roce 1959 (24)

Průměrný roční příspěvek

Nejvyšší částka od roku 1951 do roku 1967 byla v roce 1951 (56, 34), nejnižší v roce 1954 (7,06).

Příspěvek ze státního rozpočtu

1948—1953, 1955, 1956	nejnižší do roku 1967—1962	nejv. 1957
0	833 000	4 606 000

Pravidelná školení

okresní semináře 6 X ročně
kraj — ideologické semináře,
Ústř. polit. škola — krátkodobé kursy + základní (14 dní, pro všechny nové členy).

Publikace: SVOBODNÉ SLOVO	náklad	počet zam., z toho stran. v KSČ
deník	170 000	53
	250 000	33
	(v neděli)	7

čtrnáctideník	1 redakt.	3
SOCIALISTICKÝ SMER	asi 10 000	
nakl. SVOB. SLOVO	19—21 3 red.	3
	publikací	

Politický aparát	Administrativa	Služ. vozy
ÚV	14	21
KV	8	8
OV	33	30

Veřejně známá jména v řadách strany od roku 1945

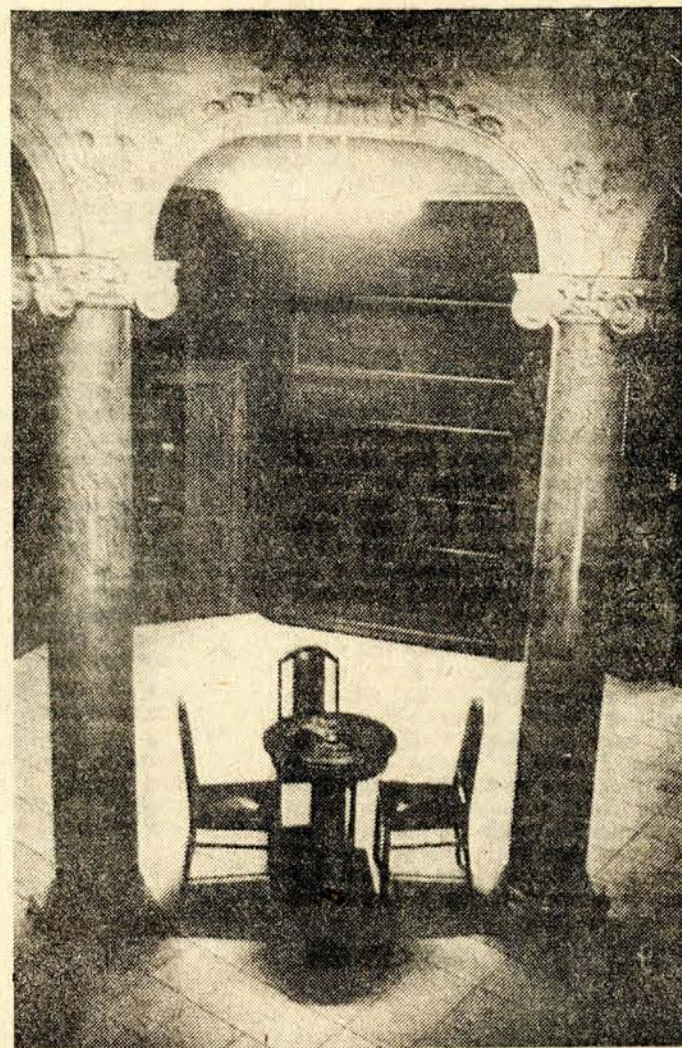
Dr. Alois Neuman, Jan Mátl, Antonín Flala, dr. Ladislav Hobza, dr. Gustav Loubal, MUDr. ing. Karel Kácl, DrSc., dr. Božena Pátková, Antonín Vandrovec.

BLAŽEK Z KTERÉHO ROKU JE POSLEDNÍ FORMULACE PROGRAMU VAŠÍ STRANY?

Dr. Kučera (ústřední tajemník ČSS a poslanec NS): Nedá se vůbec říci programu — programových zásad. Ty jsou z roku 1963. Jejich nynější oprava pozůstávala v tom, že zatímco jsme dřív mluvili o vytvoření lidové demokracie, pak jsme mluvili o socialistické výstavbě.

Dr. Pavlis (vedoucí politickovychovného odboru): A ty husity jsme tam škrtli.

Pěkný: Domníváte se tedy, že socialismus v naší republice byl „dovršen“?

U SOCIALISTŮ. SNÍMEK DAGMARY HOCHOVÉ

student 5

Kučera: Formulujeme to tak, že došlo k dovršení socialismu, a nyní jde o jeho rozvoj.

Blázek: Jak je ve vašem programu vymezena specifika vaší strany?

Kučera: V historickém přístupu...

Pavlis: ...ve vlastnictví...

Kučera: V socialismu vidíme naplnění národních ideálů...

Burger (vedoucí polit. ekon. odboru): ...navazování na pokrokové tradice z roku 1918...

Kučera: ...na ideály o určité jednotě národních cílů. Nejsme strana marxistická, poněvadž se hlásíme jen k těm principům marxismu, na nichž je postaven náš stát — ke znárodnění, združstevnění na vesnici, ovšem nikoli k filosofickému materialismu. Hlásíme se k principům vědeckého socialismu, na nichž je organizována naše společnost. Je třeba vidět, že jsme v tomto směru tyto některé věci začali vytvářet už na naší konferenci v roce 1966. My jsme poprvé řekli, že by politické strany neměly být jen převody a pákami, a přihlásili jsme se k myšlence strany jako subjektu poznání. Strana na základě postojů svých členů, které vyjadřuje, může přispívat k vytváření linie. To vychází z materiálů, které vycházejí z tezí ke XIII. sjezdu KSČ.

Pavlis: Pokusili jsme se nějak teoreticky vysvětlit důhlu nekomunistických stran. Rozdílné přístupy vyplývají z rozdílných skupinových interesů. V předchozím vývoji se více akcentovaly historické momenty (zásluhy komunistické strany, kdežto teď nám šlo víc o přítomnost).

Blázek: Váš názor je spíš výslednicí postojů členů vaší strany, nebo se inspiroje určitými filosofickými koncepcemi?

Pavlis: Fakticky se opíráme například o stratifikační teorie...

Kučera: Nebo o některé polské sociolog. kteří dokazují, že strana nemusí být jenom reprezentantem třídních interesů, například Bauman.

Pavlis: Který vystoupil ze strany?

Blázek: Těmito teoriemi jste se zabývali v celé straně, nebo spíš ve vedení?

Kučera: Přiznávám se, že ta teoretická práce se odehrávala nejvíce v centru. Ale my jsme o tom od 66. roku diskutovali na politické skupině ÚV, kdy začalo první hledání, poněvadž jsme připravovali celostátní konferenci, kdy nebylo možné, abychom tam nepřišli s nějakým odůvodněním své existence.

Pěkný: Jaké výhody můžete nabídnout členům své strany?

Kučera: To musíme rozdělit na dvě části: to, co jsme mohli nabídnout, a co chystáme. Doposavad jsme mohli nabídnout zdroj informací. Naši členové udávali, že je takový, že jim umožňuje hlubší orientaci než příslušníkům komunistické strany. Mezi námi byl soudruh Šik s novou soustavou názorů už v 65. roce. Měli jsme velkou návaznost na učitele filosofické fakulty, z Vysoké školy politické...

Pěkný: Můžete uvést některá jména?

Pavlis: Doc. Michálek, doc. Urbánek, dr. Marušíak, dr. Sedláček, dr. Šiklová, z historiků jsou to doc. F. Červinka, dr. Kvaček a jiní. Snažili jsme se chytit zájem i o nové obory, jež se začaly objevovat: sociologie, teorie řízení (doc. Král)...

Kučera: Je to především proto, aby naši členové byli schopni kvalifikovaně zastávat veřejné funkce.

Olšák (zástupce ústř. tajemníka): I na svém pracovišti!

Kučera: Docházelo k takovým paradoxům, že si ředitelé naše bratry volali, co nového v oblasti řízení... Za druhé jsme se snažili, alespoň v poslední době, kde jsme měli dostatek informací, vytvořit své některé postoje. O formulaci NF jsme v zákoně o národním výboru bojovali na výboru pro NV v Národním shromáždění...

Kopernický (vedoucí tajemník MV ČSS): A vysokoskolský zákon...

Kučera: Vyjadřovali jsme se ke službám, k advokacii... ve straně máme řadu advokátů, takže jsme se mohli s nimi sejit a konzultovat otázky obhajoby...

Kopernický: Tam, kde máme dostatek technických kadrů, tak se zabýváme regionálními problémy, jako zlepšením sociálních podmínek města Prahy, dopravou, údržbou bytového fondu.

Kučera: A ještě, co jsme mohli: Především v NS, kde máme dvacet poslanců, představuji mnohem lepší průměr celého NS. Z řady interpelací došlo k mnoha změnám.

Blázek: Mohl byste jmenovat nejvýraznější takovou směnu?

Kučera: Na podkladě interpelace dr. Hrabala se zabývaly v ústavní právní výboru rozporům mezi hranicemi 15 let žaláře a trestu smrti.

Pěkný: Byl některý z vašich poslanců podepsán pod známou interpelací poslance Pružince?

Kučera, Pavlas: Ne!

Burger: Při ÚV byly vytvořeny odborné skupiny k některým otázkám národního hospodářství, socialistické zákonodárnosti...

Olšák: ...zemědělství...

Burger: ...školsství, zdravotnictví...

Olšák: Ke XIII. sjezdu KSČ jsme dali řadu podnětů.

Burger: Zejména v oblasti terciální sféry...

Kučera: Tam máme totiž dost značnou část členské základny.

Blázek: Můžete říci, že jste s KSČ spolupracovali?

Kučera: Zjistěte.

Blázek: A ona s vámi?

Olšák: To se dá taky říci.

Pavlis: Všechny možnosti nebyly zdaleka vyčerpány.

Kučera: Hlavně aby byly vytvořeny ty institucionální možnosti.

Burger: Problém je v tom, že jsme se mohli vyjadřovat až post faktum. Pro nás je problém dávat jako pro partaj některé podněty, které se mají projednávat.

Kučera: Centrálně to bylo tak, že každá koncepce se nejdříve projednávala v centru KSČ — a teprve pak se dostala na další organizace. Chtěli bychom mít možnost se vyjadřit ještě dřív, než se značnou projednávat.

Pěkný: Budete i nadále uznávat vedoucí úlohu KSČ?

Kučera: V tom demokratickém pojetí. Na půdě NF by se měla KSČ ucházet o konfrontaci svých názorů s ostatními.

Pěkný: Nebylo by potřeba, aby jste se o to ucházeli vy?

Kučera: My jsme v tomto směru vypracovali materiál pro náš ústřední výbor. For-

mulujeme to tak, že by se orgánům NF měla dát možnost iniciativy.

Pěkný: Jste jako strana dost silní na to, abyste si mohli klást tento požadavek?

Kučera: My to asi nejsme s to klást sami. Ale když se zbaví přímého řízení ÚRO, organizace mládeže...

Pavlis: ...čímž nemíníme jenom ČSM...

Kučera: ...pak to budou samostatné síly, které také něco mohou prosadit.

Pavlis: Jestliže strana uvažuje do budoucna, že by se ucházela o zájem družstevníků, živnostníků, mohla by přijít s vlastními koncepcemi, jak tento problém řešit. To asi těžko může KSČ.

Pěkný: Je dostatečně silná celá Národní fronta — jaké jsou vztahy mezi jednotlivými stranami?

Kučera: To by si měla formulovat každá nekomunistická strana. Mně by se jinak osobně nelíbilo jakési seskupení. My máme k některým lidoveckým věcem daleko, máme starou antiklerikální tendenci. Ne, že bychom chtěli bojovat proti náboženství... Blázek: Máte nějaký zvláštní zájem o mládež?

Kučera: Jistě. A dokonce ne až teď. Olšák: Příměrný věk přijímaných členů je 39 let. Máme i případ, že nám na Moravě vstoupila mládežnická organizace do strany.

Pavlis: Teď se bude jednat s další, asi padesátčlennou.

Burger: Jeden konkrétní příklad z Frydku-Místku. Přihlásil se tam mladý člověk, syn předsedy místní organizace KSČ. Proč nejde za tátou, ptal jsem se ho. Já znám ty vaše lidi, řekl mi. Viděl naši drobnou, konkrétní práci s člověkem.

Pěkný: Budete rezignovat na možnost stát se masovější stranou?

Kučera: Nechtěli bychom být zvlášť masovou.

Pavlis: Jestliže se chceme hlásit: především k inteligenci, šlo by tím o to, aby strana poskytla možnost poměrně volné výměny názorů. A to se domnívám, že je možné ve straně, která se nebudete zatěžovat velkými organizačními problémy, jako to musí dělat každá masová strana.

Blázek: Volební/mechanismus má ale kvantitativní charakter. Jak se v něm chcete reálně prosadit?

Kučera: Myšlenkami. S jakou kvalitou budou naši zástupci vystupovat.

Pěkný: Kde máte záruky, že vaše koncepce budou respektovány?

Kučera: Jestliže demokratizační proud, který vyhlásila komunistická strana, je projevem jejího vlastního bytostného citění, tak v tom vidíme záruku. A my tím lidem, kteří to vyhlásili, prozatím věříme.

Burger: Komunistická strana, která je největší organizovanou silou této společnosti, by v normálních podmínkách měla bojovat o své vedoucí postavení.

Kučera: Vím, co mají soudruzi na mysli — to je ten náš československý přístup, pořádek z nás mluví ten Chelčický... Málo platné, když oni mají milióny...

Pavlis: Jestliže nebude splněn předpoklad svobodné výměny názorů a demokratických voleb, tak naše představa ztrácí smysl. Záleží i na tom, jak dokážeme reprezentovat interisy určitých vrstev obyvatelstva.

Blázek: Mluvíte jte před chvílí o živnostnících. Jak budete konkrétně reprezentovat zájmy této vrstvy?

Pavlis: Především tu musí být politická garance, aby si někdo za dva roky nevzpomněl, že syn živnostníka nesmí jít na vysokou školu.

Kučera: Přičemž si nemyslím, že by se měly masové zřizovat soukromé živnosti.

Burger: Teoreticky tu jsou záruky už dány, ale ne ekonomické a politické.

Pavlis: Je tu i otázka půjček, protože ti lidé musí z něčeho žít.

Kučera: Abych pravdu řekl, my to do poslední věci promyšlené nemáme.

Pěkný: Počítáte s některými změnami ve vedení strany?

Pavlis: To je záležitost ústředního výboru.

Blázek: Vašeho?

Pavlis: Našeho, samozřejmě.

Pěkný: Jaký je vztah vašich straníků k bratrovi předsedovi dr. Neumanovi?

Pavlis: To je dosti choulostivá otázka.

Olšák: Možná říci, že různý. Jsou proti — i zcela pozitivní.

Burger: Pozitivní jsou především dle naší lidmi, protože má schopnost si získávat svým jednáním. Negativní jsou v souvislosti s jeho funkcí ministra spravedlnosti.

Blázek: Nepřipadá vám to poněkud mechanické — máte rovných dvacet poslanců jako lidovci, a stejně jako bratr dr. Flohar, je bratr dr. Neuman zcela výjimečně dvacet let ve vládě?

Pavlis: Předsedou strany je od roku 1960. To samozřejmě vyplývá ze situace, která tu byla od lednového pléna, až už to vyznívá pro něho nebo proti němu, to je třeba říci zcela otevřeně.

Pěkný: Domníváte se, že je to nadále únosné?

Pavlis: Mysleli-li to obecně, pokud nejde o osobu bratra předsedy, souhlasím, že je to princip, který je neudržitelný. Výběr předsedy a poslanců musí být záležitostí straníckou.

Blázek: Vaši poslanci byli voleni, nebo do- sazovaní?

Burger: Byla to dohoda.

Olšák: ÚV strany se v posledních dobách vyjadřoval. Doporučovali jsme Národní frontě těch dvacet poslanců.

Blázek: Kolik vám z nich schválili?

Pavlis: Postup byl obrácený. Mám je doporučovali. Bylo řečeno: má to být žena, dělník... prostě málem s číslem bot.

Burger: Tahle volební mašinérie prakticky pokračuje i v přípravě těchto voleb.

Pěkný: Podle vašich představ byste na přípravu akčního programu měli participovat.

Olšák: Akční program nám byl přisliben, ale my ho ještě neznáme. Bylo řečeno, že tam bude nutno ještě něco přepracovat. A za ho dostaneme až v té nejposlednější podobě.

Pavlis: Ta snaha nás v tomto procesu nějak zapojit přichází spíš zdola.

Blázek: Od vašeho členstva?

Pavlis: Ne. Mám už trojici pozvání na vysoké školy, abych tam šel vysvětlovat program naší strany.

Blázek: Budete tam provádět také nábor?

Pavlis: Bylo nám řečeno, ať si vezmeme balík přihlášek — a balík vezmu.

ROZMLOUVALI: DR. KUČERA BOHUSLAV, OLŠÁK SLAVOMÍR, DR. PAVLIS IŘÍ, BURGER OLDŘICH, KOPERNICKÝ MIROSLAV, BLÁZEK BOHUSLAV, PĚKNÝ TOMÁŠ.

Autorizováno 26. 3. 1968

HLAVOU PROTI ZDI

hodnot, evropské kultury a smyslu svobodného života člověka.

III. Charakter čs. diktatury

1. Charakter totalitní diktatury, ve které jsme posledních dvacet let žili, měl některé národní osobitosti. Velkou výhodou režimu bylo zejména to, že v jeho čele stáli plnokrevní Čechové, kteří mají ve své krvi rakouskou tradici bodrosti s nepořádnou neschopností domovnic (český termín: šlamperaj), smíšenou v poměru jedna ku třem. Kdyby měla být tato specifická definována přesněji, bylo by k tomu zapotřebí několika geniů, rozvíjejících velké myšlenky N. C. Parkinsona o zákonitém růstu neschopnosti.

2. Totalitní diktatura československého ražení byla totalitní především mírou svého chaosu a diktaturou byla spíš jako komický paradox. S absolutní mocí si kromě několika vražd věděly vlády stejně málo rady, jako kojenec s integrály. Občasné zachvaty demokratismu, periodicky nastolované a odvolávané, nepřivodily nikdy zásadní změny, takže agresivní stupidita podemílala vždy znovu základy tohoto zřízení.

3. Spontánně tryskající gejzír této stupidity, neúnavně bublající po dvacet let v oficiálním tisku i tolerované kultuře, v projevech státníků i pionýrských vedoucích, nedokázal však ani s krajním šílím podemlít základy socialistického zřízení. Přirozená inteligence téhož dobromyslného lidu slovenského, moravského a zčásti i českého korigovala vždy nejhorší výstřelky na snesitelnou míru.

4. Tak se naše dějiny posledních dvaceti let podobají usilovnému pochodu, ale pochodu na místě, jenž přechází tu v klus, tu v trysk, tu v pohov. Za těchto okolností musíme naše spolumobčany dráždit naivní otázkou po smyslu pochodu, asi stejně, jako se má zlomyslná přítelkyně procházet v sobotu odpoledne kolem kasáren a ptá se přes plot vojů, jak se mají, zda se jim na vojně líbí. Když řeknou, že ne, tak se ptá, proč tedy na vojně jsou, když se jim tam nelíbí. Artikulovat tento druh otázek je nyní naší povinností.

5. Druhá charakteristická zvláštnost této totalitní diktatury byla v tom, že se vyvarovala po dvacet let vnitropolitických otřesů, protože v kritickém roce 1956–57 si mohla dovolit zlevnit čabajky a nasadit psi hlavu intelektuálů kritikům, kteroužto metodu pravidelně opakuje v krizových situacích pozdějších i dřívějších. Obětní beránci kapitalistů, kulaků, židů a intelektuálů jsou spolu se zlevněnými čabajkami základem politické filosofie státníků tohoto období. Proto neschopnost politika zlevnit čabajku má osudové následky.

6. Čabajkový realismus v politice byl účinným až do té doby, dokud bylo co zlevňovat a třeba říci, že oběma našim národům vyhovoval a stačil. Uskutečňoval se na úkor ekonomické efektivity, umožňoval pracovat méně a hůře za více peněz a zajišťoval faktickou, právní i ekonomickou rovnost kopáče s univerzitním učitelem. Díky tomuto konsensu gentium se v Československu nevyskytla ani v posledních deseti letech nárotařských ekonomických potížích žádná citelná opozice. Stát byl veden ke krachu s mlčenlivou disciplínou ovládaných, ale spořivých občanů, jejichž naděje se neupíraly k svobodě, ale k embéčku.

7. Hřbitovní klid této diktatury a její dobe fungující, pendreký zajištěná solidnost se zdála být neotřesitelná vnitřními silami. Náhle však selhaly zdroje, jež zabezpečovaly velkorysou politiku podplácení národa vyšší životní úrovní — totiž sama ekonomika vysokého spotřebního standardu. Náhlý infarkt ekonomické struktury — vyléčitelný a nikoliv smrtelný — stačil k tomu, aby se stabilita stala nejistou, a aby vyvolala pozoruhodnou změnu politické orientace.

8. Třetím základním rysem čs. totalitní diktatury byl její mimořádně konzervativní ráz, jenž se dostával do rozporu s nevyhladitelnou tradicí elementárních svobod evropského státu. V Polsku nepopravili svého Gomulku, v Maďarsku a Bulharsku popravili po jednom ministru, československá útliba stalinismu byla nejbohatší.

9. Ve všech významných otázkách socialistického bloku držela čs. zahraniční

politika nejhrouževnatější tvrdý kurs. Postupná emancipace Jugoslávie, Polska, Maďarska, Albánie, Číny, Rumunska i Kuby od sovětského vzoru byla sledována velmi nevrle a pokusy o napodobení byly vždy odsouzeny. Vždy stejným způsobem — poukazem na nesporně nižší životní úroveň těchto zemí, tedy klasickým poukazem na prkenici pana Čehony.

10. Konzervativní zahraniční politický ráz státní politiky nebyl nijak platonický a netkvěl jen ve slovech oddané a vřelé podpory fašismu blízkým režimům arabského Násirova typu. Dodávky zbrojního materiálu, poskytované tak ochotně za nená vratné úvěry, sloužily bezprostředně arabské imperialistické politice. Charakteristické rysy diktatury, tedy její český realistický a konzervativní ráz, musíme brát v úvahu při pokusu o pochopení dalšího možného vývoje této totalitní diktatury.

IV. Povaha současných změn

1. Prožíváme revoluci nebo revoltu? Revoluce znamená strukturální společenské změny, které zahrnují změny ve vztazích tříd, vazeb ekonomiky a politiky a strukturu mocenských mechanismů. Revolta (puč) je výměnou garnitur, jež se nedotýká strukturálních otázek a vztahů. O tom, zda prožíváme jedno nebo druhé, o tom sami rozhodneme... Hra je otevřena oběma směry.

2. Varianta revolvy je nám srdečně lhostejná. Nemáme důvody k nadšení nad změnami osob. Sociologové a filosofové vědí, že „instituce jsou silnější než lidé“, a že bez kontrolních mechanismů veřejného mínění musí degenerovat bez výjimky každý příslušník elity. Antonín Novotný nastupoval jako exponent liberalizačního trendu. Proti polskému národnímu hrdinovi roku 1956 se musí mládež zabarikádovat na universitě.

3. Varianta strukturálních změn nás naopak velice zajímá, protože otvírá cestu k otevřeně socialistické společnosti, tedy k socialistické demokracii. Ta je však od nás velmi vzdálena, ačkoli v dané chvíli se jeví jako celonárodní iluze, jež vznikne rezignací několika osob. Studenti nemají důvod tyto iluze podporovat, mají naopak důvod dávat pozor na podvodné karty, jež se objeví v rozehrané hře o povahu státu, v němž budeme žít.

4. Pozorujeme-li věcně a kriticky výsledky tříměsíčního obrodného procesu, pak musíme konstatovat, že nedošlo — s výjimkou dočasné neexistence cenzury — k žádným strukturálním změnám v mechanismu totalitní diktatury. V Československu nezměněně trvá monopol jedné strany na politický život, a zatím neexistují žádné v demokracii obvyklé postupy vytváření politické vůle lidu.

5. Hierarchická koncepce státních orgánů a společenských organizací, řízená z jednoho centra, nezměněně trvá. Je neslučitelná s demokracií, pro niž je podstatné právě to, že politická vůle se vytváří v určitých společenských procesech, v nichž hrají jednotlivé složky relativně samostatnou úlohu. V rovině ideologie spolu pak soutěží ideologické hodnotové orientace a politické programy, v rovině státní moci se vzájemně omezují moc zákonodárná, výkonná a soudní (to jest: parlament, vláda a nezávislé soudnictví) a konečně v rovině ekonomické a občanské aktivity obyvatelstva hrají svou samostatnou úlohu zájmové svazy, byrokracie aparátu a veřejné mínění.

6. V současné době existuje pouze jedna složka, jež opravňuje k nadějím v demokratizačním procesu — a to je skutečný projev veřejného mínění. Sem budou proto také co nejdříve zaměřeny protilutoky konzervativních sil, jež budou vyzývat k umírněnosti a budou nabízet nové ekonomické programy a osoby místo základních politických změn. Naši snahou musí být naopak plně využít tolerovaných mezí svobody k tomu, abychom si vynutili demokratické volby jako další článek postupu k evropskému socialistickému státu.

7. Tento postup je možný jen řešením základního konfliktu současného československého státu, jenž netkví vůbec ve vztahu dvou národů, ale v mechanismech totalitní diktatury. Byrokracie této diktatury sice zničila Stalinův kult, ale podržela nezměněně mocenskou strukturu stalinismu, včetně byrokratických aparátů a politiky kulturního biče. Tuto diktaturu musíme zlikvidovat, nebo ona zlikviduje nás.

8. Likvidace mechanismů totalitní diktatury a totalitního myšlení je podmínkou dosažení demokratického socialismu. Totalitní diktatura je náš nepřítel číslo jedna. Máme dost hlav i rukou k programu socialistické svobody, ale máme také dost aparátů, které se mu brání. Klade-li se otázka Odkud, s kým, a kam, pak lze stručně odpovědět: Odkud Asie k Evropě, sami.

9. To znamená: Od totalitní diktatury k otevřené společnosti, k likvidaci mocenského monopolu a účinné kontrole mocenské elity svobodným tiskem a veřejným míněním. Od byrokratického řízení společnosti a kultury „hrdlořezy oficiální linie“ (termín Wrighta Millse) k uplatňování základních lidských a občanských práv alespoň v rozsahu bur-

MIGUEL DE UNAMUNO a jeho Don Quijote

Před sedmdesátí lety se definitivně rozpadlo španělské koloniální panství; rok 1898 se stal přímo symbolem španělské národní zkázy. Krom politického úpadku však tento rok přispěl ke znovuoživení španělské literatury, obzvláště pak národní filosofie. Ve španělsku tehdy vznikla literární skupina, která si dává výstižný název Generace 98. Generace se snažila přehodnotit národní minulost a pokusila se vytvořit novou koncepci španělských dějin. Nejvýraznější postavou celého tehdejšího intelektuálního hnutí byl Miguel de Unamuno. Jeho výklad národní historie je nejcudnější a současně také nejoriginálnější myšlenkovým systémem, jehož stěžejním bodem se stal problém „španělské duše“.

Kdokoliv se kdy zabýval podstatou španělských dějin či národního charakteru, nevyhnul se postavě Dona Quijota. Mnozí příslušníci Generace 98 navazují zcela pocho-pitelně na Cervantův odkaz. Nikdo z nich se však s quijotovským tématem nesžil natolik, jako Miguel de Unamuno. Český čtenář zná Miguela de Unamuno jen z několika málo dostupných předválečných překladů; relativně neznámější je filosofické pojednání „Tragický pocit života“, které je originální kvintesencí celého Unamunova myšlení. V této knize se můžeme alespoň zčásti seznámit s Unamunovou metodou výkladu Dona Quijota.

Unamunova interpretace asi překvapí ne-jednoho čtenáře, který si pod vlivem tradiční literární kritiky zvyklý chápat geniální Cervantovo dílo jako satiru na rytířský román a jako vylíčení příběhu jakéhosi po-blaženého slechtice, který se opozdil za svou dobou. Čtenářská tradice v samém Špa-nělsku však dokazuje, že Don Quijote bý-vá často přijímán nikoliv jako literární dílo, ale jako postava, která nemá s litera-turou nic společného. Hlavním představite-lem tohoto krajního, ještě literárně ne-kritického postoje je právě Unamuno, je-hož výklad Dona Quijota není rozbořem dí-la, ale hagiografickým životopisem jistě „historické“ osobnosti jménem Don Quijote.

Unamuno se v době národní krize na přelomu 19. a 20. století, kdy si Španělsko ve své historii poprvé začalo uvědomovat reálný čas, obrací k nejšpanělsější knize, v níž je nejvěrněji zobrazen hlavní národ-ní problém — svár mezi realitou a před-stavou. V Donu Quijotovi chce nalézt odpo-věd na otázku po smyslu španělských dě-jin.

Dochází však k něčemu neobvyklému. Unamuno, usilující o pravdu, o filosoficky fundovaný přístup ke světu, interpretuje Dona Quijota opět v rovině snu a předsta-vy. Jeho pohled na realitu je týž jako po-hled Dona Quijota na přelomu 16. a 17. století. Opmíjení reality považuje Unamu-no u Dona Quijota a tedy i u Španělů — za nejcharakterističtější rys, za jedinou pro-gresivní vlastnost španělského ducha. Do-na Quijota prohlašuje téměř za národního spasitele, Cervanta naproti tomu za pouhé-ho kronikáře, a představu — sen za oprav-dovou skutečnost, neboť reálné je vše, co chceme, aby bylo. Don Quijote je tedy reálnější než sám Cervantes, je cestou, po které je třeba jít. Touha po dobru, vůle po překonání smrti a zla je považována za skutečnější než samo zlo a smrt.

O Donu Quijotovi se Unamuno zmiňuje snad ve všech svých dílech. Nejznámější však svou koncepci vyloužil v knize Život Dona Quijota a Sancho Panzy (do češtiny nebyla přeložena), která je podrobným „unamunovským“ převyprávěním Cervanta-va díla. Několik nejcharakterističtějších ukázek z této knihy je doplněno výňatky z prologu ke Třem příkladným novelám (také dosud nepřeloženým), kde Unamuno vysvětluje svou tvůrčí metodu.

žozně demokratického Československa. S dělnickým hnutím bez jeho aparát-níků, se středními vrstvami bez skupin ochotných kolaborantů a s inteligencí v čele. Intelektuálové této země musí vznést nárok na vedení otevřené socia-listické společnosti k demokracii a hu-manismu, nemá-li pokračovat irracionál-ní dialektika zvláde a moci.

10. Svéráz současných změn tkví v tom, že dosud žádné podstatné změny nenastaly, že mechanismy totalitní diktatury nedotčené trvají. Existuje pouze svo-boda tisku a jakási naděje na de-mokratické volby a přestavbu moc-en-ských funkcí ve státě. Nám je lhostejná výměna kádrů, nominovaných krajně ne-demokratickým systémem, nás však za-jímá trvalý demokratizační proces, tedy permanentní transformace totalitní dik-tatury v evropský systém s demokraci-ckou formou vlády.

IVAN SVITÁK

• 1. Domnívám se tedy, že můžeme vyhlásit svatou válku a vydat se osvobodit hrob Dona Quijota z moci žvanilů, kněží, holičů, vévodů a kanovníků, kteří jej střezí. Domnívám se, že můžeme vyhlásit svatou válku a vydat se osvobodit hrob Rytíře Bláznov-ství z moci ochránců Rozumu.

Samozřejmě, že budou obhajovat své uchvatitelské nároky a bu-dou se snažit dokázat — četnými a velmi důmyslnými argumen-ty — že jim stráž u hrobu přísluší. Hlídají ho, aby Rytíř nemohl ožít.

Na tyto argumenty je třeba odpovědět útokem, kameny, vášn-vým křikem a ranami kopí. Nelze s nimi diskutovat. A pokusíš-li se rozumově čelit jejich útokům, budeš ztracen... Tam, kde je hrob, tam je kolébka a hnízdo.

• 2. „Jen pro mne se narodil Don Quijote a já pro něj; on jednal a já psal.“ Říká pero historikovo. A já říkám, že Don Quijote a Sancho se narodili proto, aby Cervantes mohl vylíčit Quijotův život a já jej vysvětlovat a komentovat. Můj pane, Done Quijote, Tvůj život může vyprávět, vysvětlovat a komentovat jen ten, kdo sám je zasažen Tvým bláznovstvím, touhou po nesmr-telnosti. A je-li život snem, nech mě ho snít bez ustání.

• 3. Cervantes nebyl ničím více než pouhým nástrojem, jehož pomocí Španělsko 16. století porodilo Dona Quijota. Cervantes vytvořil svým Donem Quijotem to nejneobojnější dílo, jaké si jen lze představit... Cervantes jako autor Dona Quijota není víc než ministr a představitel národa, ministr a představitel lidstva.

• 4. Co je ta nejpodstatnější skutečnost, skutečnost skutečná, věčná skutečnost, skutečnost lidská, poetická a tvůrčí? Bud' je to člověk z masa a kostí, anebo ten, kterého nazýváme fíčkou, což je totéž. Vždyť Don Quijote je právě tak skutečný jako Cervantes, Hamlet či Macbeth, stejně jako Shakespeare.

Realita v životě Dona Quijota nebyly větrné mlýny, ale obří. Mlýny byly viditelné a zdánlivé; obří byli vymyšlení a skuteční. Jen sen je život, realita a tvorba... [jistě nebude chybět těch, kteří mi budou pobouraně vyčítat, že můj Don Quijote a Sancho nejsou jako u Cervanta. Ale to je pochopitelné, protože Don Quijote a Sancho nepatří ani Cervantovi, ani mně, nýbrž těm, kteří je tvoří, znovuvytvářejí.]

• 5. Svět je takový, jakým se každému jeví, a moudrost zá-leží v tom, že jej přetváříme svou vůlí.

• 6. A jaký je ten nejnějnější zdroj života našeho španělské-ho lidu? Je to touha přežít, kterou nelze vysvětlovat jako kult smrti, jak někteří říkají. Ne kult smrti, ale kult nesmrtnosti.

• 7. Vy věříte, že Don Quijote nemůže ožít? Někteří však ne-věří, že zemřel; mrtvým, naprosto mrtvým je Cervantes, který je chtěl zabít, a nikoliv Don Quijote.

• 8. Touha po slávě a slavném jménu je nejnějnější duší quijotismu, jeho podstatou, důvodem bytí a nelze-li ji získat bo-jem proti obřím, napravováním bezpráví, získáme ji žalozpěvy na lunu a pastýřským zaměstnáním. Účelem je zanechat své jméno věkům, přežít v paměti lidí. Smyslem života je nezemřít. Ne-zemřít, nezemřít. To je hlavní podstata, podstata podstaty quijot-ského bláznivství. Nezemřít, nezemřít. Touha po životě; je to touha po věčném životě, která ti dala nesmrtnost, můj pane Done Quijote; touhou tvého života byla a je touha nezemřít.

• 9. „Ejhle člověče,“ vysmívali se Kristu, našemu Pánu; „Ejhle blázen,“ řeknou o tobě, můj pane Done Quijote a budeš blázen, jediný. Blázen.

• 10. Není na světě jiného já! Každý z nás je jedinečný a ne-nahraditelný. Není na světě jiného já! Každý z nás je absolutní. Je-li Bůh, který stvořil a opatruje svět, stvořil ho a opatruje pro mne! Není jiného já. Jiní mohou být větší či menší, lepší či horší, ale není jiného já. Já jsem cosi věčně nového; ve mně je za-hrnuata věčnost minulosti a ze mne vychází věčnost budoucnosti. Není jiného já. Toť jediná a pravá podstata lásky mezi lidmi, protože stejně tak není jiného Ty než Ty a jiného On než On.

• 11. Ale existují? Existují skutečně? Domnívám se, že nikoli; neboť kdyby existovali, kdyby skutečně existovali, trpěli by exis-tencí a nespokojili by se jí. Kdyby skutečně a opravdu existovali v čase a prostoru, trpěli by nebytím ve věčnosti a nekonečnosti. A tato bolest, toto utrpení, které není ničím jiným než utrpením Boha v nás, Boha, který v nás trpí, protože se cítí uvězněn v naší nekonečnosti a v naší pomíjivosti, toto božské utrpení by muselo rozbit všechny chatrné články logiky, kterou se snaží připoutat své chatrné vzpomínky ke svým chatrným nadějím, iluzi své mi-nulosti k iluzi své budoucnosti.

• 12. Sanchova víra v Dona Quijota byla skutečná a živá víra, víra, kterou žijí pochybnosti. Jen ti, kdož pochybují, věří oprav-dově, a ti, kdož nepochybují a nejsou ve své víře pokoušeni, ne-věří pravdě.

• 13. Lépe než zkoumat zda nám chtějí ublížit mlýny či obří, je následovat hlasu srdce a zaútočit, neboť každý slechetný útok se rodí ze snu o životě. Svými činy a nikoliv úvahami zís-káme moudrost.

• 14. Tvoje víra, Rytíři, je dnes uchována v Sanchovi. Sancho, který nezemřel, je dědicem tvého ducha, dobrý rytíř, a my, tvoji věrní, čekáme až Sancho jednoho dne pozná, jak se mu duše na-plňuje quijotismem, jak v něm ožívají staré vzpomínky zbrojnoše, až vstoupí do tvého domu, oblékne své brnění, přivede ze stáje Rocinanta, vyhoupne se do sedla, uchopí kopí, to kopí, kterým jsi oslobodil galejníky a přemohl Zrcadlového rytíře, a aniž by si všiml řeči své neteře, vyrazí do kraje a zahájí znovu dobro-družný život; on, zbrojnoš přeměněný v potulného rytíře. A teh-dy, můj Done Quijote, tehdy se tvůj duch usídí na zemi. Je to Sancho, tvůj věrný Sancho, dobrý Sancho, který se zbláznil, za-tímco ty ses léčil ze svého bláznovství na smrtelné posteli. Je to Sancho, který natrvalo usídil quijotismus na zemi člověka. Až tvůj věrný Sancho, vznešený Rytíř, vsedne na Tvého Rocinanta, oděd do tvého brnění, s tvým kopím v ruce, tehdy v něm budeš vzkrýšen, tehdy se uskuteční tvůj sen.

• 15. Ano, můj Done Quijote, smrt ti vrátila život, a to je ži-vot nesmrtný. Život nás zabíjí.

• 16. Je nějaká španělská filosofie, můj Done Quijote? Ano! Ta tvoje, filosofie Dulcinea, filosofie nesmrtnosti, víry a vytvá-ření pravdy. A této filosofii se neučí na katedrách, neboť ne vychází z induktivní či deduktivní logiky, nevzniká ze sylogismů a v laboratořích, ale vzniká v srdci.

Vít Urban

student 6

OSTŘEDNÍ POJČOVNA
FILMO
A FIF
ČTENÁŘM STUDENTA

ZA TENTO KUPON DOSTANETE
V POKLADNĚ PRAŽSKÉHO KINA
SEKOSTOPOL DVE VSTUPENKY NA
MIMORÁDNOU PŘEDPREMIERU
FILMU ROZMARNE LÉTO REŽISÉRA
JIRIHO MENZELA. TATO AKCE JE
PORADANA PRO VYSOKOSKOLA-
KY. DATA: 11. DUBNA 1968 V 10.30;
14.45; 17.15 a 20.00 HOD. DVE
VSTUPENKY PO 3, 4 NEBO 5 Kčs
(I S PRIPLATKEM).

KUPON

Piši nám TŘI REKTOŘI

V čísle 13 jsme vás seznámili s naší otázkou třem rektorům vysokých škol, kteří se ke strahovským událostem vyjádřili na stránkách našeho časopisu.

Náš otázka zněla takto: Byl jste někdy nebo někým donucen k tomu, abyste své prohlášení napsal v tomto duchu, nebo jste nám je dal k otištění se svým nejlepší smyslem? Odpověděli na první část naší otázky kladně, pak bychom vás prosili, abyste odpověděl, co to bylo, kdo to byl, nebo kteří lidé to byli.

Odpovědi, které vám nyní předkládáme, necháváme samozřejmě bez komentáře. Snad jen jedna věc. Je-li zdůrazňování toho, že stanovisko nebylo původně určeno k publikování v našem listě, míněno jako argument jakési obhajoby, pak nám nezbývá nic jiného, než se trochu podívat.

Na Vaše dotaz sdílují:

Moje vyjádření adresované studentům i učitelům naší vysoké školy vyplývá z podstatě z porady na ministerstvu školství se soudruhem náměstkem Sedlákem dne 17. 11. 1967. Po zhodnocení situace při řešení strahovských událostí mně soudruh náměstek Sedlák dal v úvahu, zda by nebylo účelné vyjádřit na škole moje stanovisko k některým na poradě diskutovaným otázkám.

Považoval jsem tento podnět za účelný. Musím konstatovat proto, že vyjádření nebylo vynuceno.

Ve svém stanovisku chci jsem především ocenit věcný postoj našich studentů při řešení celé strahovské situace a pedagogům připomenout, aby s plným pochopením řešili studentské záležitosti, které v té době vyžadovaly zvlášť citlivého přístupu.

Vyslovil jsem dále, že považuji za správný postup, který volil pro zjištění nedostatků a příčin událostí na Strahově rektor ČVUT soudruh prof. Ing. Kozoušek v dohodě s kolektivem radou KRAS, tj. okamžitě zřízení komise vedené prorektorem ČVUT doc. Kamarádem.

Považoval jsem současně za správné zdůraznit, že práce meziresortní komise, která byla zřízena ústředním výborem KSČ na popud porady funkcionářů vysokých škol na vysokoškolském výboru KSČ, by měla přispět k zhodnocení okolností strahovských událostí. Vířal jsem ustanovení komise zejména z toho důvodu, že měla objektivně zhodnotit i postup VB. Čekal jsem v té době od výsledků práce komise objektivní stanovisko ke všem otázkám. Bohužel právě v otázce podílu VB na událostech zůstaly závěry meziresortní komise značně ze skutečnosti a teprve prohlášení ministerstva vnitra po lednovém zasedání ÚV KSČ bylo podstatně konkrétnější.

Chci bych ještě podotknout, že moje stanovisko bylo vydáno pro interní použití na naší škole. Do Studentské jsem je nezaslal a redakce sama iniciativně si kopii vyzvedla na ministerstvu školství.

Prof. dr. Ing. JOSEF KORIŠTA,
člen korespondent ČSAV,
rektor VŠCHT

K Vašemu dopisu o mém příspěvku — prohlášení ke strahovským událostem — do Vašeho časopisu č. 49/1967 dovoluji si upo-

zornit, že mé prohlášení nebylo určeno pro uveřejnění v časopise.

K první Vaší otázce dopisu sdílím, že ke svému projevu jsem donucen nebyl. Skutečností je, že dne 17. listopadu 1967 byl jsem pozván k námětku ministra školství soudruhu doc. Sedlákovi, kde po projednání informací o řešení strahovských událostí bylo nám dáno v úvahu, zda bychom pro vnitřní potřebu školy neměli dát vyjádření ke strahovským událostem.

Situace, dotýkající se strahovských událostí v té době, nejasnosti, nedostatek přesných a včasných informací, které jsme dostávali oficiálně na schůzkách u ministra školství, a na druhé straně názory na způsob řešení, tj. rozhodnutí o zřízení vyšetřovací komise rektorem Kozouškem, usnesení pléna VV KSČ, schválení a vyslání delegace akademických funkcionářů vysokých škol na předsednictvo ÚV KSČ k jednání o těchto otázkách (a která jednala s některými členy předsednictva) a zejména zřízení meziresortní ministerské vyšetřovací komise, to vše jsem v té době považoval za nejvhodnější způsob řešení strahovských událostí. Předpokládám, že meziresortní komise ve všech úsecích šetření a tedy i zásahů orgánů bezpečnosti zajistí neobjektivnější vyšetření a posouzení a z nich vyvodí správné a nekompromisní závěry a že tedy by bylo účelné toto mé stanovisko na naší škole vyjádřit. Hlavním účelem ještě bylo, aby akademická funkcionář a všichni pracovníci školy citlivě reagovali na připomínky a přání studentů a řešili studentské problémy důsledně a včas, a na druhé straně aby studenti velmi obezřetně a velmi střízlivě přistupovali k posuzování událostí. Toto mé vyjádření, znovu podotýkám, nebylo určeno pro tisk. Bylo dáno na vědomí akademickým funkcionářům naší vysoké školy, ČSM naší vysoké školy a v opise na vědomí zasláno ministerstvu školství, VV KSČ a na ÚV KSČ soudruhu Ing. Junkovi.

Musím zcela otevřeně prohlásit, že ve své důvěře k spravedlivému řešení a korektivnímu vyšetření všech příčin a důsledků strahovských událostí, které jsem ve svém prohlášení pro pracovníky naší vysoké školy vyjádřil zejména o meziresortní komisi, jsem z průběhu potomních informací a jednání meziresortní komise zcela uspokojen nebyl. Také konečné řešení, zejména v závěrech týkajících se zároku bezpečnosti, byla moje důvěra zklamána.

V posledním období, po zasedání prosincového a lednového pléna ÚV KSČ, dostává se celé řešení strahovských událostí do správného hodnocení, se kterým teprve mohu souhlasit. Prosím proto, abych se mohl odvolat na časový odstup, který je mezi listopadovými událostmi a dneškem, kdy je podstatně změněna situace a kdy současně obrovské hnutí a široká demokracie dávají možnost korektivních a zodpovědných řešení všech i minulých nesprávných postupů a zákrtek, týkajících se i vysokých škol.

Se soudruzkým pozdravem
prof. dr. Ing. EMIL KUNZ, DrSc.,
rektor VŠZ

Dříve, než Vám odpovím na Va-

še dvě otázky, dovoluji, abych bližší a podrobněji osvětlil své stanovisko ke strahovským událostem. V této souvislosti upozorňuji zejména na časový faktor i na otázky taktiky neustále se měnící situace.

Po svém návratu ze Sovětského svazu dne 9. XI. 1967, kam jsem byl pozván na oslavy 50. výročí Velké říjnové socialistické revoluce Moskevskou univerzitou, a kde jsem navštívil a přednášel na některých ústavech Akademie lékařských věd SSSR i neurologických klinikách, jsem poprvé byl podrobněji informován o průběhu strahovských událostí jak od některých učitelů UK i ČVUT, tak i od samotných studentů. Na základě těchto informací jsem se rozhodl prosazovat zřízení meziresortní vyšetřovací komise, která by poskytla zhodnocení i závěry z některých protichůdných informací. Od začátku jsem trval na odsouzení i potrestání těch příslušníků VB, kteří se v oblasti Strahova dopustili nezákonných, nepřiměřených zákrtek. Objektivismu podkladem k posouzení situace bylo 12 chobotníků zraněných studentů. Proto jsem uvítal usnesení pléna vysokoškolského výboru KSČ, který mě zvolil do delegace, jež měla projednat strahovské události s předsednictvem ÚV KSČ. Poněvadž tu dobu bylo několik pražských členů předsednictva ÚV KSČ nemocných nebo v zahraničí, byli jsme přijati v sekretariátu předsednictva ÚV KSČ soudruhy V. Kouckým, M. Vaculíkem, Havlíkem a dalšími. Na této schůzce jsem kategoricky žádal zřízení vyšetřující meziresortní komise, poukazoval zejména na lékařskou dokumentaci, kterou jsem měl k dispozici. Spolu s většinou zvolených delegátů jsem se střetl s názory, zejmé-

na soudruha Kouckého a Havlíka, kteří jednostranně informovali jen bezpečnost, hájili nepřijatelná politická stanoviska, cítili k represím studentů. Zřízení meziresortní vyšetřovací komise jsme po ostré diskusi prosadili. Krátce nato 20. listopadu 1967 jsem otevřeně vystoupil se svým stanoviskem na všeplenární schůzi ČSM filosofické fakulty UK, které je známo. Zaujal jsem jasné, nekompromisní stanovisko k požadavkům posluchačů filosofické fakulty UK. Současně však jsem je varoval před neukázněností a event. demonstrací, která by jen nahradila konzervativními silami. Posluchači filosofické fakulty toto stanovisko pochopili a při hlasování velkou většinou zamítli demonstraci.

V téže době jsem byl opětovně informován některými soudruhy z ÚV KSČ, zejména soudruhem Havlíkem, Kouckým a i soudruhem Novotným, že někteří studenti filosofické fakulty UK jsou ve spojení se zahraničními rozvědkami. Tuto možnost jsem nemohl apriori odmítnout, ale také ne potvrdit proto, poněvadž v průběhu doby jsem nedostal, a snad ani nemohl dostat vyžadované objektivní průkazy. V této atmosféře se zrodilo mé prohlášení, které bylo vyžádáno soudruhem Havlíkem, a později po dlouhé diskusi původní text byl upravený soudruhem Havlíkem a soudruhem Kouckým. Tehdy mi bylo nakonec řečeno, že jde o moje stanovisko vnitrouniversitní, které nebude publikováno. Ve snaze zabránit některým extrémním umáhlenostem, které by byly tehdy využity konzervativní stranou a zejména některými příslušníky VB, a které by byly kompromitovány celé naše dlouhodobé úsilí o zveřejnění i zdemokratištění naší cesty k socialismu, jsem nakonec prohlášení podepsal. Z hlediska tehdejšího stavu situace a mně ještě ne zcela známého výsledku šetření meziresortní komise, za její zřízení jsem bojoval, podle mého názoru jsem objektivně hodnotil tehdejší situaci. Podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a posteriori se i mně toto stanovisko v mnohém nezdá správné, ovšem v časovém vztahu nelze hodnotit situaci z hlediska března 1968. Znova

opakují, že i v politice hraje významnou úlohu taktika a strategie, a že jsme velice obtížně, svízelně a v neustálých ostrých diskusích obhajovali objektivní stanovisko ke strahovským událostem. Tehdáž ještě nebylo možné naše stanovisko obhajováno na stranických orgánech i na ministerstvu školství veřejně publikovat. Mé stanovisko, které jsem ke strahovským událostem zaujal první den prosincového pléna, jako pátý diskutující na zasedání ústředního výboru KSČ, je známo všem členům a kandidátům ÚV KSČ a do určité míry širší veřejnosti a zahraničnímu tisku, kde ne o své vůli jsem byl cit-

ován. Konečně jsem toto stanovisko vyjádřil i ve filmovém dokumentu režiséra Němce o strahovských událostech.

Závěrem bych konstatoval, že jsem nejen ve strahovské události, ale i v mnoha dalších problémech zaujal pokrokové a demokratické stanovisko ještě v době, kdy to bylo velmi riskantní a kdy mnozí dnešní kritici ještě mluví. Má stanoviska z dřívější doby znají nejen soudruzi ze základních organizací fakulty všeobecného lékařství UK, ale například i z ideologické komise ÚV.

Se soudruzkým pozdravem
prof. dr. OLDŘICH STARY, DrSc.,
rektor Karlovy university

STUDENTŮM ČESKOSLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY

Organizační komise studentských shromáždění na Univerzitě, Polytechnice, Lékařské akademii, Vysoké škole zemědělské, Vysoké škole ekonomické, Vysoké škole tělesné výchovy a Vysoké školy výtvarných umění ve Vratislavi srdečně děkují za slova solidarity a důvěry v naše stanovisko, obsažené v naší rezoluci. V době uskutečňování Vašich pokrokových hesel a požadavků jste se u nás setkávali s mnohými sympatiemi.

Věříme, že naše hnutí je jen těžkým počátkem toho, co u Vás jste již dosáhli, a proto těžko soudíme, že v příštích, pro nás možná těžkých chvílích, budete i nadále společně s námi.

V jednotě je síla. Jednotně, mladí přátelé!

Pozdravujeme vás.
Organizační výbor studentských shromáždění ve Vratislavi na Univerzitě, Polytechnice, AM, WRS, WSE, WSWF, PWSSP.
Vratislav, dne 16. března 1968

Studenti přírodovědecké fakulty UK v Praze protestují proti brutálním zásahům milice proti polským studentům. „Domníváme se, že názorové rozpory se nedají v socialistickém státě řešit cestou hrubého násilí, ale formami demokratickými.“

Zasláno Polskému velvyslanectví v Praze,
Polskému studentskému svazu.

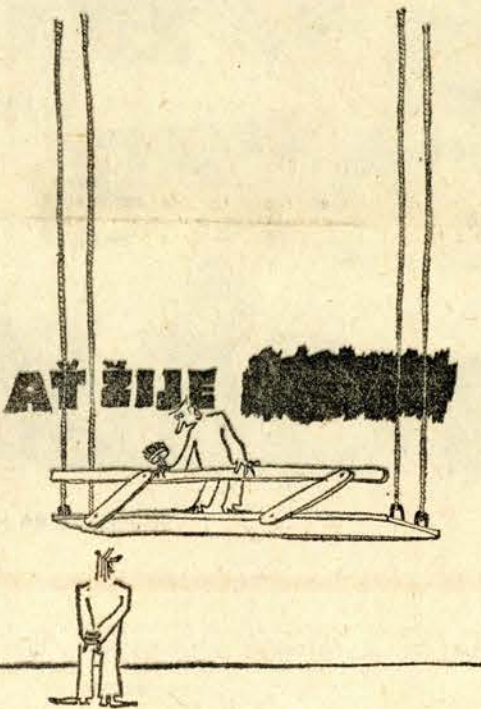
GOL O OSOBÁCH

Zalistoval jsem sportovními stránkami a zjistil, že přece jen i sport má s touto demokratizací problémy. Například: každá oti dhalá masová organizace této republiky musí v těchto dnech odvolat svého představitele, při nejhorším ho donutit k demisi. Ne tak ČSTV. Což se zdá být podezřelé. Není ona ta ČSTV nějaká konzervativní instituce? ČSTV má totiž smůlu. Kdyby si tam bývali byli nechal E. Vodsloň, mohli ho teď odvolat a byli by ažur. Jenže — nic není tak jednoduché: E. Vodsloň přece na lednovém plénu ÚV KSČ vystoupil velmi správně, v kuloárech se dokonce říká, že E. Vodsloň všechno začal. Takže jestli ono by nebylo dobré odvolat E. Bosáka, ten přece nic nezačal. Jenže o E. Vodsloňovi je známo, že v době svého předsednictví ostře vystupoval proti kritikám spartakiád, že ČSTV za jeho předsednictví byla dost konzervativní instituce. A E. Bosák je zase mladý člověk, odborník a běhá v Kunraticích.

Chci říci, že nemáme nejmenšího tušení jaci vlastně jsou představitelé našeho státu, stran, masových organizací. Nemylme se, zdá se nám, že tenhle je konzervativní, tenhle progresivní... ale odkud to víme? Velmi často z hodnocení jedné události, takové, která náhodou pronikla na veřejnost, a ještě častěji z drbů, z jediného televizního vystoupení... Neznáme jejich vlastní koncepcce, neznáme jejich životopisy, nevíme jestli si (konzervativní — progresivní) projevy píšou sami. Nevíme vůbec nic. A přece bez uzardění souhlasíme s odvoláváním, jsme nadšeni demisemi, další si vynucujeme. Kde se v nás to sebevědomí bere, kde se v nás bere ta hloupost... Děsí mě, že v této chvíli stačí chytře nebo hloupě vystoupit v televizi — a národu už je všechno jasné. Děsí mě, že stačí polemizovat s davem — a jste konzervativce, že stačí podlézat davu — a jsme v pořádku. Děsí mě, že celé ty demonstrace pro zvolení Č. Císáře prezidentem měly vlastně jediný podklad: má takové pěkné jméno a musel jet do Rumunska. Děsí mě, že J. Smrkovský ztratil část své popularity jen proto, že důsledně říká své názory.

Mám pocit, že bychom o E. Bosákovi měli vědět mnohem víc než o prezidentu Johnsonovi. Protože konečně prezident Johnson nerezignoval proto, že my si tady o něm myslíme, že by rezignovat měl. Kdežto od E. Bosáka by po jeho vystoupení ve Sjezdovém paláci ani pes kůrku nevázl, a kdyby to bylo možné, hned tam na místě bychom ho odvolali.

Samozřejmě nemůžeme za to, že nic nevíme. Ale můžeme za to, že si to neuvědomujeme.
MICHAL NOVOTNÝ

ŠEFE, PODEJTE MI NOVINY, AT VIM, KOHO TAM
MAM NAPSAT / KRESLIL JIŘÍ CHALUPA /

Jiří menzel PŘI POSLEDNÍ ŠTACI

(Pozvánka STUDENTA NA ROZMARNE
LÉTO)

Jiří Menzel si řekl jakési divce o žejdlík kávy. Byl v dobrém rozmaru, neboť ho brzy čekala cesta do USA (film Ostře sledované vlaky byl kandidátem na Oscara — cenu Americké filmové akademie — a prosívalo se, že má šance), v dobrém rozmaru byl i jistě i proto, že Rozmarné léto je natočeno a uváděno na jeft, nikoliv podle původního plánu v létě, a snad i proto, že venku svítilo sluníčko a pělo ptactvo. Z plna hrdla.

Představení pro Studenta bude prvním veřejným promítáním Rozmarného léta?

Nikoliv. Rozmarné léto již viděli členové Vysokoškolského filmového klubu, a já byl překvapen, že se jim líbilo; je to totiž film pro starý dědky.

Proč?

Poněvadž to je film o starých dědkách, o starých pánech tedy, použijeme výrazu starí pánové.

Ríkal jste přece, že nechcete, aby letní film Rozmarné léto uvedla kina v létě, a teď naopak říkáte, že film o starých pánech je určen starým pánům.

Ne ne ne ne. Směšujete dvě věci. V létě se někdo nebude koukat na léto

v biografu, ale vždycky, v jakékoli roční době, se každý rád podívá na film o sobě. Staří pánové se především chodí dívat na filmy o holčičkách a hned potom o sobě.

A proč ne na filmy o mladých chlapcích?

Některé pánové chodí rádi i na filmy o mladých chlapcích.

Kladu otázku: Proč se nachází paní Křesadlová na posteli s panem Šlitrem?

Já nevím. Asi je jim tam spolu dobře. Asi.

A co se to tady děje?

No teď tu všichni odpočívají. Z toho bude taková — no, nevím, já to nenapsal. Pan Suchý to napsal. Hra se jmenuje Proč nám říká poslední štače, a mně vrahoum, ptá se pan primář.

Režisér Vláčil natočil Marketu Lazarovou, vy Rozmarné léto — to je úplně vlna Vladislava Vančury. Proč?

A proč vlna Jana Procházky?

Bude letošní léto rozmarné?

To neví ani Státní meteorologický ústav. Já si ho rozmarný udělám.

Následuje aktuální otázka (je středa 27. března): Koho byste chtěl za prezidenta?

Inženýra Hanzelku. Viděl jsem ho v televizi při tom Sporu a najednou mi ruka takhle udělala (Jiří Menzel ukazu-

je, jak mu ruka udělala), píchnul jsem do obrazovky a řekl jsem: Tohle bude prezident. Inženýr Hanzelka mluví klidně, věčně, není to demagog, není to hysterik, hezky vypadá, má sympatie, není zprofanovaný, je rozumný, a myslím, že je i kulturní člověk. A je to člen Svazu spisovatelů.

Jestli mi, prosím vás, řekněte, kdo by byli ideální diváci Rozmarného léta.

Armáda tolerantních, se vším smířených a lehce navinulých lidí.

Dostanete-li v Americe Oscara, co učinite?

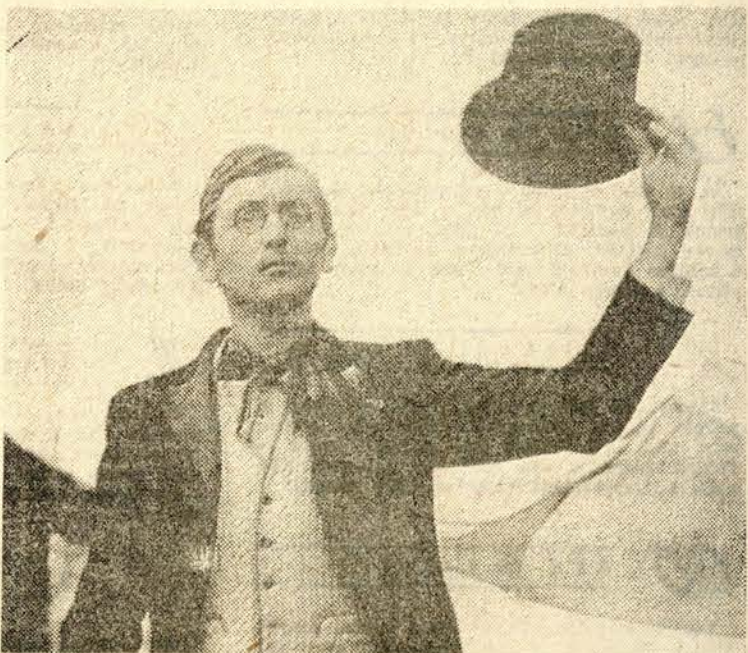
Oscar nebo Leopold, hlavně, že mi pan ředitel Harnach na Barrandově přidá —

řekl Jiří Menzel skromně, a zatímco já se vracela stále na totéž místo, bloudící semaforským zákulisím, zjeví se zněla stále táž melodie:

A MNĚ STAČÍ
PISEŇ PTAČÍ
I KDYŽ MÁM RADŠÍ
VĚCI JINACÍ.

Jana Zvoníčková

student 7

JIRI MENZEL JAKO KOUZELNIK ARNOSTEK

LAPSUS LINGUAE

Literární listy v čísle 5/68 přinesly interview s příslušníky Hlavní správy vyšetřování Státní bezpečnosti, podplukovníkem Kubíkem a vyšetřovatelem mjr. Vavříkem. Témto mužům bylo také v letech 1966 a 1967 svěřeno vyšetřování „protistátní“ činnosti spisovatele Jana Beneše. Vzhledem k tomu, že rozsah LL nedovolil otáčení odpovědi spisovatele na názory vyšetřovatelů bezprostředně, dohodl se autor jak s redakcí LL, tak s redakcí Studenta na publikování ve Studentu. Redakce Studenta tuto možnost vítá.

Když jsem 22. března 1968 opouštěl nápravně výchovný kriminál Plzeň-Bory, měl jsem zato, že situace, tak jak se do dnešního dne vytvořila, dává mi v tyto dny konec konců již právo být určitým soukromníkem. Neboť dnes už lze formulovat, jak všichni víme, není do soudů ztrácí v evropské zemi beze stopy, dělá to už kdekoliv. Snad proto, že momentální stav, jak všichni víme, není do soudů fixován, dal jsem se vcelku snadno a rychle přesvědčit, že mám co spisovatel i co bývalý vězeň určité morální povinnosti, a že k privatizování není doba dosud právě ideální. Ale tou poslední kapkou, kterou jsem asi ještě potřeboval, tou tedy docela určitě byl interview pánů Vavříka a Kubíka VYŠETŘOVATELÉ, otištěný v LL 5/68. Tito pánové totiž nejsou jen tak obyčejní vyšetřovatelé v onom obecném slova smyslu, jakým je název jejich interview, ale vyšetřovatelé nejvyšší vyšetřovací (opravdu jen vyšetřovací), složky ve státě a jejich podpisy naleznete i na oně dvacetišestkové haldě papírů (+x kopií), která jest pravděpodobně mou nejkurioznější literární prací, vzhledem k tomu, že je to zároveň můj trestní spis. Spis, který plně a nápaditě spolupůbili i pánové K+V.

Snad právě v této souvislosti mne potěšuje obrodný dopad doby i do řad HS StB, kterému dali oba znamenití a empiričtí pánové na stránkách LL průchod. Neboť my se spolu přece známe, jak jinak, jestliže lidé existují 382 dny pod jednou střechou (20. 8. 63 až 6. 9. 67) jistě se mají možnost vzájemně poznat. A existují-li za podmínek, v nichž jedni mají veškeré a jeden žádnou šanci, je to poučné i pro bytosti antikefální.

Pan podplukovník doktor Kubík, pokud jsme se v Ruzyni poznali, byl mi, vždy z částečně neuasyných důvodů, poměrně sympatický, snad proto, že patřil k lidem, kteří vám sice cokoli provedou, ale neopo-

menou se za to slušně omluvit, když se s vámi setkají soukromně. Byl mi prostě sympatický, nejen proto, že se umí na rozdíl od převážné většiny svých kolegů vyjadřovat, nejen proto, že má literární ambice a oslnivé manžety. — Nikdy jsem ovšem neměl pochyby v otázce jeho charakterových vlastností — a on to ví. Vždyť jsem totiž tvrdil, že předpokládá nějaké zvláštní charakterní jednání u muže jeho povolání a funkce je, — kdekoliv na světě, — zpozdilost. Neboť každé řemeslo má své a Bretschneider může aspirovat na cokoli, jen ne na to, že ho spolešťivě budou milovat. A pokud ho budou milovat, pak to se vši pravděpodobností bude hodné mizerný Bretschneider. (Pravidlo potvrzují výjimky, a tou je bezesporu v tom nejobecnějším smyslu Anglie a její bezpečnostní orgány, respektive to, co je mi o nich známo.) Tim se asi stává, že se sympatií veřejnosti nemůže počítat složka, která si až příliš zřetelně přeje veřejně působit jen jedinou věcí, věci vlastní všem lidem. Strachem. A tak si sama záměrně často vytváří pověst, která ji vždy (čas od času) musí nutně sklát do hrobu. Neboť lidé všude na světě mohou, a když není zbylí tedy musí, žít pod jakoukoli policií, ale žádná policie na světě, ať už je železnou pěstí těch či jiných, nemůže vybudovat spravedlivý sociální společenský řád. A takovým řádem by tedy socialismus měl bezesporu být.

Pokud jde o majora (promovaného) StB Josefa Vavříka, na tom jsem nenalezl sympatického nic. Ať už však, což má za jisté momentální snahu předstírat, konal jen svou podřízenou povinnost „malého muže“, jedno jistě nemusil. Totiž urážet mou ženu, dělat jí milostné návrhy, když jí dal unést z domova, předstírat mi společně se svým kolegou Kubíkem při výsleších falešné údaje a dodávat falešné údaje o mně osobám, jež pod jakoukoli záminkou vyslyšal. Jenže, opravdu nemusil? Vždyť v termínologii StB mají tyhle věci své velice přesné místo a také svůj trefně definující název, který

je vskutku výměrem pojmu. Je zájmem vyšetřovatele zbavit vyšetřovaného kontinuity s jeho minulým životem, a k tomu je přece nejlepší diskreditace všeho, co se obviněného týká, zvláště pak člověka obviněného z politického zločinu, jako byl můj případ. Tedy diskreditace i jeho rodinných vztahů, jeho práce, jeho zájmů. Toho pak vyšetřovatel nejlépe dosáhne tím, když obviněnému PODTRHNE STOLÍČKU, jak to pánové ve svém úředním argotismu nazývají. Nu, já už panu Vavříkovi odpustil. Jeho nepřehledná pohotovost mysli způsobila, že ledacos z inektiv jež rozdál dostal bezprostředně u výsledku nazpět. A když, já se domnívám, že on, instruoval příslušníky uniformované ostrahy k nenápadnému fyzickému zásahu proti mé osobě, dopadlo to trapným fláskem. Měl jsem prostě trochu štěstí.

Leč dosti impresí. Pánové K+V jsou tedy kromě svého povolání i akademicky vzdělanými juristy. Jsou příslušníky oně složky exekutivy, která prorostla veškerým našim životem, která měla enormní vliv do všech oblastí našeho života, složky zřízené proti nepříteli, složky, která bez nepřátel nemohla existovat, a když jich nebylo, vždy si je tedy ochotně vyráběla, jak o tom mohou promluvit archivní dokumenty akcí typu KÁMEN, ZLATO a

jiných. To ovšem bylo dávno, čas velkých zaválí prach. Zůstali však lidé a zůstala i morálka. Zůstal sympatický pan podplukovník dr. Kubík s bílými manžetami (s nímž mne váže neurčitě pouto nevysvětlitelné náklonnosti), pplk. Kubík jenž začal tehdy, kdesi na proslavených Hradčanech. Pan major Vavřík v té době ještě nebyl ničím železnou pěstí, a přece mu zůstal z těch let a z onoho ducha axiom, který mi jen dost těžko bude moci popřít (vyslovil ho před obhájcem): ZAKÁZANO JE VŠECKO, CO NENÍ ZVLÁŠTĚ POVOLENO!

Asi proto mne těší, když si pánové K+V veřejně inzerují v novinách (hned v odstavci, jež následuje po jejich tvrzení, že za myšlenky nebyl nikdo stíhán), že některé z Benešových názorů, za které byl stíhán, lze přehodnotit. Jak tomu mám prosím rozumět? Mé názory byly přibližně stejné v roce 1952, když mi bylo šestnáct, v roce 1956, když mi bylo dvacet, i dnes, když je mi dvatřicet let. Ještě když mi bylo třicet, tak se od privátních názorů, to jest od názorů privátně vyslovovaných, pplk. Kubík nelišil, jenže čertovo kopyto je v tom, že šlo vždy jen o soukromé názory pplk. Kubíka, které se od jeho veřejného a služebního názoru a postoje diametrálně odlišovaly. Proboha, — to se i podplukovník StB bál, a teprve dnes může své názory hlásat veřejně a dopřát mi i veřejně přehodnocení těch mých, sedm měsíců po odsouzení a devatenáct měsíců, dva dny a pět hodin po zatčení.

Jak tomu mám rozumět? Tak, že mi pánové K+V už nepošlou na krk (a eventuálně ani na

ceň) provokatéry. Tak, že ústlovi Jan Cimburu Hendrych už není rozleptáváním morálně politické jednoty našeho lidu? Mámu tomu rozumět tak, že tvrzení, že Československo není soukromý majetek StB, už není rafinovanou ideologickou diverzí. Mámu tomu rozumět tak, že pan major Vavřík nepocituje povinnost mít mne v nenávisti? Co se to prosím vás stalo, že jsou K+V náhle ochotni projevit objektivitu (mírnou objektivitu v mezích dané morálky), kterou jim již tehdy a dosud nezměněný trestní řád tak jako tak ve vztahu k obviněnému ukládá? Kde je prosím zakopan onen porcelánový pes, že jsou to právě oni, a právě dnes, kdo není schopen říci otevřeně, že je si vědom onoho dílu odpovědnosti, který mají, že se však zřikají onoho, který jim nepřislouší, protože přesahoval jejich osobní i služební možnosti. Anebo to tedy byli skutečně ONI, kdo vynalezli všechny ty bezcharakternosti a protiprávní skutky ke spoluúčasti, na kterých se mne snažili nejhrůznější cestou přivést. Byla nabídka pplk. dr. Kubíka na tajnou denunciaci spisovatelů opravdu jen jeho soukromým hobby? Myslí si o tom vskutku jen to, co o tom napsal na stránkách LL? Byla jeho spolupráce s předsedou senátu městského soudu dr. Fajstrem jen nevinným kamarádstvím, když se dnes už ví, že tento předseda senátu městského soudu absolvoval rozsáhlé školení od pana Mamuly (VIII. odd. ÚV KSČ) a dr. Čihala (naměstek min. spr.), a že měl za úkol odsoudit mne na sedm let, takže se vlastně zachoval jako hrdina, když jich posléze naměřil jen pět...

Pane podplukovníku Kubíku! Do posudku zasláního soudu jste se vyjádřil v tom smyslu, že si vážíte mé naprosté otevřenosti. Soukromě jste mi sdělil, že mám Vaši úctu za to, že jsem se Vám za tu přešlší měsíců v Ruzyni a v nejrůznějších situacích, jež tam pro mne nastaly, nepodělal (ten výraz se do tisku nehoď, ale Vy jste ho tenkrát řekl). Možná že dnes by bylo trochu otevřenosti z Vaší strany na místě. A možná, že by Vás to zbavilo pocitu osamocení člověka mezi lidmi, kterým trpíte. Chtěl bych někdy uvěřit, že jste to všechno, co se kolem mne dělo, nevymlýšel jen v zájmu své dobře zaplacené židle.

Do sekretariátu Národního shromáždění se před několika dny dostavili dva příslušníci MV se žádostí o nějakou ochranu, neboť jsou teď bez ministra, a každý se do nich střeluje, a co teprve až prý začne psát Beneš. Nu, o právě čistém svědomí toho nesvědčí. Škoda, pánové, že ve větších lepších i horších kancelářích vašeho re-

sortu bylo vyvěšeno vkusné zarámované heslo Dzeržinského: JASNOU HLAVU ZHÁVE SRDCE ABSOLUTNĚ ČISTÉ RUCE. Ach ano, pánové, kteří jste mne chtěli 29. listopadu 1967 vyprovokovat k útěku a při té příležitosti nejspíš odprásknout. Ach ano, pane Vavříku, který jste 28. března tohoto roku pozdravil mou ženu, kterou jste, ještě to nejsou ani dva roky, tolik, zbytečně a nesmazatelně urazil: „Rukulibám milostivá paní,“ a který jste 29. 3. večer, pravděpodobně namazaný, telefonicky volal, snad abyste se pokusil o nějakou dohodu. O čem prosím? O čem jsme se to proboha měli dohadovat? O tom, je-li uměním nakreslit koně jedním tahem, anebo odebrat (jak delikátní výraz), spisovatelé z knihovny knížky Jana Čepa a Pasternakovy verše, tak jako jste to udělal Vy mně? Pasternak snad letos vyjde — a nebude to vaše zásluha. A jednou se doufám dočkáme i vydání Čepa a snad i jeho návratu. Neboť je to člověk, kterému jste vy, či spíše lidé jako Vy, odebrali domov, tak jako jste se ho postupně pokoušeli odebrat nám všem, bylo-li zakázáno všechno, co nebylo zvláště povoleno. Jan Čep, který musel opustit zemi svého zrodu, chtěl-li si zachránit holý život, a jehož osud spisovatele s přetnutými kořeny je v pravém slova smyslu tragédií.

Možná, že se nemohu (a věru, že bych si to přál) oprostit od osobního hlediska. Když jsem se posadil 22. března večer v bytě svých rodičů poprvé do fotelu, zazvonil telefon a kdosi neznámý mi volal: „Vítám vás hrdino!“ a od té chvíle se nezastavil přívál dopisů, telegramů, gratulací více či méně upřímných, více či méně natvrdlých, jako ten první pitomý telefonát; lze se však všem těm neznámým i známým lidem divit, když lidé, ke kterým patříte i vy, pánové K+V, kteří jste podle mého názoru učinili ze zájmů státu svou soukromou sinekuru, hodláte své názory přehodnocovat? Když se sice ještě ztrácí beze stop soudcové Nejvyššího soudu a dost možná i jiní lidé, když však STRACH jakožto politický základ vaší práce už opadl, přestal být vědomím a stal se jen podvědomím? Kdybyste si byli mohli být aspoň jedenkrát v životě jisti, že máte pravdu. Kdyby se vás neodfíkali i desítky prostých příslušníků VB, se kterými jsem se měl možnost sblížit. Vzbuzovat strach je váš pracovní prostředek, ale vzbuzujete i soucit. Na mou duši, docela obyčejný soucit. Lze-li tak nazvat to, co v nás vyvolá pocit na nos zasažený růží, anebo člověka s uříznutou nohou. Jenže co vám to jen schází, co to jen vlastně je?

SNIMEK PETRA HODANA

HOROSKOP

15. TÝDEN, PLATNOST
OD 7. 4. DO 17. 4.

BERAN (21. 3.—20. 4.)

Znamení Berana bude v tomto období obsazeno pěti „hracími kameny“ — a to je víc než dost. Tato část zvěrokruhu odpovídá hlavě i a především velkému mozku, takže si všichni budete muset trochu víc „lámat hlavu“ — a to nejenom oslavami některých Beranů B a C!

BÝK (20. 4.—21. 5.)

To, co jsme si říkali o minulém období, pořád ještě platí. Nedivme se! Býk je mimo jiné i znamením „hospodářů“ — a jejich starostí vlastně teprve začínají. Depresivnost zahánějte radostí z každého nového kroku! Věřte, že dobře zaseté přinese i dobrou úrodu!

BLÍŽENCI (21. 6.—23. 7.)

Blíženci by měli pomáhat všude tam, kde je potřeba nových „sblížování“. (Chytrácké „ubližování“ totiž brzo nebude moc platné.) Snažte se vhodně uplatňovat svou přirozenou informovanost, rozhlíd i reprodukční schopnost. Máte zelenou!

RAK (21. 8.—23. 7.)

Raci by si potřebovali od všeho trochu oddechnout a někde v klidu si pěkně všechno přerovnat. Poslední dobou se toho na nich chce najednou

přehlížet mnoho. Budete se muset naučit vynalézavě hospodařit s časem! Máte k tomu zrovna vhodnou dobu.

LEV (23. 7.—23. 8.)

Lvi B a C by mohli vykonat kus poctivé „lvi“ práce. Budou totiž v potřebné fyzické i duševní kondici. Zbytečně se ale dlouho nerozmýšlejte — je tu nebezpečí z prodlení! Skupina A by neměla nic přehánět a přepínat. Mohla by si ublížit!

PANNA (23. 8.—23. 9.)

Snažte se znovu dávat do pořádku všechno, co za to stojí! Ale buďte moudří! Někdy stojí za to „slepotat“ třeba hodně „rozbité“. Jindy je vhodné vyházet raději pěkně v celku — tolik se s tím „nenadělá“. (Máme na mysli především „trpaslíky“!)

VÁHY (23. 9.—23. 10.)

Dejte se s elánem do jakéhokoli podnikání a hlavně do jakéhokoli tvůrčí práce! V mnohém se vám „rozjasní“! Využijte své dobré duševní disponovanosti a přechodného zvýšení tvůrčí síly! Čím zdárně pohnete, to může mít dlouhodobý blahodárný dosah!

STÍR (23. 10.—22. 11.)

Ze Stírů budou nejdostupnější typy C. Mohou hluboké city nejenom „prožívat“, ale i aktivně je „vyvolávat“. Skupiny A a B se „udrží v kole“ jenom podaří-li se jim vyrovnávat fyzickou i psychickou složku své osobnosti. Nebojte se být aktivní!

STŘELEČ (22. 11.—22. 12.)

Střelci by se měli dát do jakéhokoli poctivé práce. Předem by si však měli spolu s příslušnými ostat-

ních znamení ujasnit, čím se liší skutečná „práce“ od planého „pracování“. Člověk se totiž může upracovat i zbytečnostími! A podruhé jejich odstraňování!

KOZOROH (22. 12.—20. 1.)

Kozorozi nebudou prožívat harmonické období — a měli by se snažit co možná „nejrozumněji“ je přestat. Nezapomínejte na své klady, výdrž a vytrvalost. Snažte se nezamořovat své okolí svou přehodnou podrážděností a rozladěním!

VODNÁŘ (20. 1.—19. 2.)

Vodnáři by měli rychle sbírat náměty a nápady a nastrojovat si je na období, která budou „hubnější“. Všechno dobré, co v sobě skutečně zazníte, se bude odrážet i ve vašem okolí. (Platí tu přímá úměra: čím víc zasejete, tím více budete sklízet!)

RYBY (19. 2.—21. 3.)

Ryby na tom nemusí být špatně. Bude to záviset hlavně na nich samých. Nepropadejte depresi! Snažte se objevovat „pevniny“ — nebo alespoň sluncem prořátnou „mětčinu“ s čistotou vodou. Nenamlouvejte neuskutečnitelné sobě ani druhým!

* Jednotlivá znamení „ovládající“ lidské tělo ve smyslu pořadí ve zvěrokruhu od hlavy k patě: Beran — hlava, Býk — šíj, Blíženci — ramena, paže, Rak — krása, Lev — solární pletě, Panna — břicho, Váhy — podbřišek, Stír — pohlavní orgány, Střelec — stehna, Kozoroh — kolena, Vodnář — bérce, Ryby — spodek nohy.

XIV. PROTI VŠEM?

Ne, nelekejte se, předem vás ubezpečujeme, že nebudeme rozhrbat známé jiráskovo dílo. A velmi rádi jsme za vypůjčený nadpis připojovali otázku. Dnes už i u nás své nejhorší doby za sebou. Nové a nové výpočty a objevy přesvědčují čím dále

tím větší počet lidí. Z hrstky prvních zvidavých, většinou skeptiků, mezi které jsme před časem patřili i my, vyrůstají řady obdivovatelů, stoupenců a zastánců.

Astrologie si znovu razí cestu na fórum, z něhož byla vypuzena nikoli „porážkou v dialogu“, to znamená žádným vědeckým vyvracením, ale „diskriminací“ spojenou s dogmatickými, demagogickými a pseudovědeckými námětami často i lidí „zvůčňných jmen“. (Jáke k tomu mohli mít důvody, to vám necháme jako námět k „domácímu cvičení“. Faktem je, že se stydíme citovat nehoráznosti, pod které se podepisovali dokonce i přední naši astronomové! Nebáli se hanlivě psát o astrologii, ačkoli se v ní vůbec nevyznali, protože jim mnohdy chyběly i elementární vědomosti jejich vlastního „astronomického švabachu“, o „astronomických hieroglytech“ ani nemluví!

Rozhodně se tu však nechceme dovolávat nějaké „rehabilitace“. Astrologie je dnes tak silná a přesvědčivá, že si brzo dokáže získat přední postavení i bez ní! Postaví, když se o ní bude smět promluvit na předních veřejných a především vědeckých fórech. A neměli bychom se zase, u nás už pomalu „tradiční“ dlouho rozmýšlet, aby to nedopadlo jako s genetikou, s kybernetikou, s... s... atp. — abychom se brzo nemuseli zbytečně někomu „dívat na záda“!

První fóra se už otevírají: některé noviny a časopisy (víc na Slovensku), Československý rozhlas, astronomové. Zdá se, že blízko vránou bude i fórum vysokoškolských v Brně! Nejde nám o šíření senzací — často jsme nuceni rozebírat vážné a spíš smutné záležitosti. Těšíme se na řádný DIALOG, ale jsme ochotni zvednout třeba i horečnou rukavici. Věříme, že nám doba výchova sice zaujaté, ale „předem nezaujaté“ auditorium a čestné rozhodčí, případně sekundanty.

Nechceme si tu naříkat, jak těžko sháníme základní literaturu, (v cizině často vydávanou i jako univerzitní tisk!), ze si sami děláme překлады, že jsme často dlouhé týdny nuceni opísat potřebné tabulky, (přefotografování je nám mnohdy nedostupné), že ani z rozhlasu a tisku nedostáváme přesné informace, (misto, přesný čas a okolnosti), takže jsme nuceni si je velmi obtížně opatřovat nebo ověřovat.

Máme chuť do práce, ve které nás posilují nové výsledky i objevy a věříme v její smysl pro rozvíjení budoucí společnosti. A těšíme se na den, kdy budeme moci pozdravit založení „Československé astrologické společnosti“!